

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1054 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 15. фебруар 2011. • Излази 1. и 15. у месецу

9 770 555 01104
ISSN 0555-0114

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је у недељу, 30. јануара 2011. године Свету Архијерејску Литургију у храму Подворја Руске Православне Цркве у Београду поводом двогодишњице од устоличења Његове Светости Патријарха московског и целе Русије Г. Кирила, уз саслужење београдског свештенства, јеромонаха из Хиландара и старешине Подворјаprotoјереја Виталија Тарасјева. Светој Архијерејској Литургији је присуствовао Његова Екселенција Александар В. Конузин, амбасадор Руске федерације у Београду. По завршетку богослужења protoјереј Виталије Тарасјев је срдично поздравио Свјетејшег Патријарха Иринеја. Захваливши се Његовој Светости, отац Виталије је истакао велику радост пастве Подворја Руске

Патријарх Иринеј служио у руској цркви

АКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

Православне Цркве због посете Патријарха Иринеја. Старешина Подворја је рекао да верује да ће под омофором Патријарха Иринеја духовне везе између сестринских Цркава ојачати.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је подсетио вернике на духовне и историјске везе између Србије и Русије и истакао посебну улогу Русије у судбини Српске Православне Цркве и српског народа. Пожелео је добро здравље и дуг живот Његовој Светости Патријарху московском и целе Русије Г. Кирилу „како би учинио велико дело за које је задужен на радост свога, али и целог хришћанског народа“. Током свечаног ручка у част Светог Патријарха Московског и целе Русије Г. Кирила и Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја протојереј Виталије Тарасјев се захвалио свим служашчима и званицима.

Званичне посете

Кадети Војске Србије код Патријарха српског Иринеја
Према Споразуму о сарадњи
Одбора за верску наставу
Архиепископије београдско-
карловачке и Војне академије,
Његова Светост Патријарх
српски Г. Иринеј уприличио је у

петак, 28. јануара 2011. године,
у Српској Патријаршији пријем
за старешине и питомце Војне
академије.
Његова Светост Патријарх
српски Г. Иринеј на дан 2.
фебруара примио је у Српској
Патријаршији у званичну

посету амбасадора Велике
Британије у Србији Њ. Е. Мајкла
Девенпорта.

Његова Светост служио опело protoјереју-ставрофору Слободану Кркићу

Упокојио се у Господу protoјереј-ставрофор Слободан Кркић, познати прата Ћићевачки, поштован и међу верницима и међу свештенством. Прота Слободан је сахрањен на дан Св. Атанасија Великог. Опело је служио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј са

тридесетак свештеника и монаха. Иако је била студен и путеви залеђени, људи су дошли да заједно са Патријархом испрате проту Слободана, који је био одан своме Владици нишком Иринеју, још од самог долaska тада Епископа у епархију, пре 35 година. Било је туге што

је тешка болест за кратко време однела један живот земаљски, али пре свега, биле су молитве и нада да ће оца Слободана Господ пријурити благословенима Оца Свог.

Исусе, Даваоче вечних добара, подај му вечну радост.
ЦО Крушевач

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ БРОЈ 1054 ■ БЕОГРАД, 15. ФЕБРУАР 2011 ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са благословом Њејове Светошћи Патријарха српске Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Технички уредник, саветник
Марко Марковић

Секретар редакције
Снежана Богојевић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент мр Оливер Суботић,
Драган Николић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обично пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR,
35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS53145007110000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

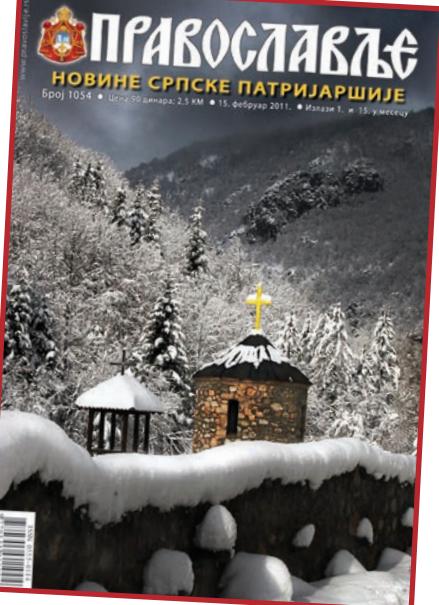
Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spc.rs - редакција
preplata@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилогови објављени у „Православљу“ претпостављају сопствене ауторе.

Штампа: „Политика“ А. Д.
ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
Дистрибутер: „Polydor“ доо,
Ломница 11/3/9, 32300 Гornji Milanovac
тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)
ИССН 0555-0114 = Православље
ЦБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа у помоћ
Министарства вера Републике Србије

НАСЛОВНА

Манастир

Ћелије - Калудра

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

АКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

Патријарх Иринеј служио
у руској цркви

Званичне посете

ДОГАДЈАЈ

Предавање Мишройолиша Амфилохија
на Војној академији

На жеравишуној
раскрсници светова

Двадесет јединарка архијерејске службе

Два јубилеја
Митрополита Амфилохија

ПОВОДИ

Епископ Атанасије (Јевтић)

Артемијева секта
- парасинагога = парацирква

Епископ бачки Иринеј

Свети Сава
- просветитељ

СЛОПШТЕЊЕ

Мишройолија црнојорско-ћриморска

Најновија антицрквена
кампања у Црној Гори

ДОГАДЈАЈ

Свети Сава је данас и
афрички светитељ

14

Српски војници из БиХ
у посјети Светој Земљи

15

БОГОСЛОВЉЕ

Вера: сусрет историје и
есхатона у богослужењу

17

ДУХОВНОСТ

Богојављење
- божанска еколођија

19

Паладијев Лавсајк и дух
индивидуализма

20

РАЗГОВОР

Професор Радивој Радић, византиолог
Срби нису „последњи
Византинци“

23

СТИЛНЕ РУБРИКЕ

Историја
Свет књиге

28

35

Предавање Мишройолиша Амфилохија на Војној академији

На жеравишној раскрници светова

Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије (Радојић), са благословом Његове Светости Патријарха Иринеја, одржао је 8. фебруара на Војној академији Војске Србије у Београду предавање „Безбедносни изазови и допринос Цркве безбедности Србије и региона“. Предавање је одржано високим официрима, слушаоцима Генералштабног усавршавања. Међу 35 официра који су слушали Митрополита, била су двојица из Босне и Херцеговине и по један из Црне Горе, Турске и Аустрије. Предавању је присуствовао и викарни Епископ хвостански Атанасије Ракита који се налази на челу Одбора за верску наставу Архиепископије Београдско-карловачке.

Митрополита Амфилохија дочекао је и поздравио је бригадни генерал Младен Вуруна, начелник Војне академије, који га је представио официрима Генералштабног усавршавања, захвалио му се на крају предавања и уручио му на дар монографију „Српско војно школство“.

У свом предавању Митрополит Амфилохије је нагласио да Бог није у сили, него је у правди, указујући на историјске околности које су понекада налагале да црквени архијереји преузму целокупну судбину народа у своје руке, да воде државу и њену војску. Са том војском су кретали у одбрамбене ратове. Такву улогу историја је доделила и цетињским владикама, Владици Данилу и Светом Петру Цетињском, који су побеђивали бројнијег непријатеља.

— Ми смо увијек оvdje на Балкану били позорница историјских збивања, од пра-

древних времена, од када знамо за себе, од Римске империје. Како је говорио наш отац Јустин Ђелијски, ми смо „жеравишна раскрница светова“. За вријеме Теодосија Великога направљена је граница између онога што се сада зове Западна Европа и онога што смо ми. Тако је то остало до данас. И овај последњи рат и ова недавна збивања практично су се водила око те границе Теодосија Великога, постављене у четвртом вијеку — рекао је Митрополит Амфилохије.

Све оно што је утемељено на правди и на истини, како је нагласио Митрополит

Амфилохије, било у нашим личним и породичним животима, било у животу једне државе и једног народа, пружа најдубљу безбједност, даје снагу, силу и заштиту од сваког насиља и сваког зла. И једино што може да нам очува достојанство и безбједност јесте то да у бићу свог народа одредимо шта је истинска правда, шта је истинско добро, што је истинска слобода. Да постоји спремност на жртву за истину и правду. На жртви почива све што је свето и часно било кроз историју.

• Ј. Бајић

ДОГАЂАЈ

Двадесет јодина архијерејске службе

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије Радовић рођен је на Божић 7. јануара/25. децембра 1938. године у Барама Радовића у Доњој Морачи.

Дипломирао је на Богословском факултету у Београду 1962. године. Постдипломске студије је наставио у Берну и Риму. У Грчкој се замонашио и у Атини одбранио докторат о Светом Григорију Паламама.

1976. године постаје доцент, па редовни професор на Богословском факултету Светог Јована Богослова Српске Православне Цркве у Београду, на катедри за Православну педагођију (катехетику) са методиком наставе. У мају 1985. изабран је за Епископа банатског, а 30. децембра 1991. године на Цетињу устоличен за Митрополита црногорско-приморског, зетско-брдског и скендеријског и Езарха Пећког Трона.

Зато су 30. децембра 2010. године прослављена два јубилеја Митрополита Амфилохија: 20 година устоличења у Трону Митрополита цетињских и 25 година епископске службе, Светом Архијерејском Литургијом у Цетињском манастиру.

На свечаном сабрању, Високопреосвећеном Митрополиту Амфилохију саслуживали су Његово Високопреосвещенство Митрополит Јекатеринбуршки и верхотурски Г. Викентије, бројни Преосвећени Епископи и свештенство.

Умирољени Епископ захумско-херцеговачки Господин Атанасије је у својој беседи, између осталог, рекао: „Нема правог пута од Јеврејина до хришћанина, од Грка до хришћанина, од Србина, Руса, Арапина, црнца до хришћанина, него само кроз Крст, кроз

смрт и ваксирење. И варамо се ако мислимо – ми смо Црногорци и живимо од старе славе. Нема тога, то су само празне приче. Не живи се од тога, живи се од стварности и од онога што су показали мученици Пајсије и Авакум, да су следбеници пророка Даниила и трију младића,” рекао је између осталог Владика Атанасије.

захумско-херцеговачки Господин Григорије као и чланови дипломатског кора у Подгорици и бројни верници.

Митрополиту Амфилохију су поводом јубилеја стигли бројни телеграми-честитке. Између осталих и Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја и Московског Патријарха Свјатјешег Господина Кирила.

Два јубилеја Митрополита Амфилохија

Архиепископ Викентије је, честиталајући јубилеј Владици Амфилохију, рекао: „Данас се радује не само земаљска него и небеска Црква зато што сте се у току свога архијерејскога рада усрдно трудили у славу Цркве. Ви много волите и архијерејске наше Руске Цркве. Ја Вам од све душе и срца преносим поздрав Свјатјешег Патријарха Кирила у вези са овим јубилејима у Вашем животу. Желим Вам здравље, свако добро од Господа и силе духовне и телесне у Вашем служењу на корист Цркве много и много година”, рекао је Архиепископ Викентије.

Владика зворничко-тузлански Господин Василије је у име сабраних архијереја Митрополиту Амфилохију честитала јубилеј, а Владика диоклијски Господин Јован у име пуноче Митрополије црногорско-приморске.

Поводом двадесет година архијерејске службе Митрополита Амфилохија у крипти подгоричког Саборног храма одржана је Свечана академија. Поред Епископа који су учествовали у литургијском сабрању на Цетињу, присутан је био и Епископ

Ейској Ашанасије

Артемијева секта – пар

Алишен је Епархије зато што је годинама, од 2006. до 2010. године, одбијао да изврши синодске и саборске одлуке и да прими слате му делегације од по два епископа. Сем тога, канонско-материјални преступи његови и банде лоповâ око њега, били су, по светим канонима (например 74. Апостолском и 19. Картагенском), сасвим доволјан разлог за суд и осуду која му је изречена од Синода и Сабора. Али по савету свог фаталног, психотичног, а свемоћног саветника и вође у свему антицрквеном, Симеона-Дејана Виловског, и још неколико неодговорних лаика (лаика у сваком погледу), он се, ево сада ће пуна година, жали и с вајкањем понавља да „није канонски суђен“ и тражи световноправни процес суђења, уз скупо плаћање адвокате, упркос канонској забрани (Халкидонски 9. канон) да се иде на световне судове. Артемије не зна – и неће да зна – да канонско-благодатни ред и поредак Цркве није „римско право“ и јуридично-адвокатско „доказивање“ онога што црквена саборна свест и свест нађе са Духом Светим за добро (Дела ап. 15, 29) и за канонски правилно, а то је – очување „благообразности и поретка“ (I Кор. 14, 40) у Цркви Бога Живога, Цркви која је благодатни богочовечански организам, а не људска организација.¹

Артемије је потом отишао и даље: позвао је своју „духовну децу“ у „егзил“, којим се сада хваста иако је свима разборитим и црквеним људима јасно да је то „самоегзил“, тојест самоизолација. Исто тако, верни народ са Косова и Метохије, бесавесно и црковрушитељски, косовоиздајнички, позвао је на „егзодус“(!), као што су Милошевићеви комунисти, сећам се, када су напуштали Косово, говорили: „Ко остане – издајник је!“ Али, Богу хвала, фамозни „егзодус“ овог умишљеног псевдо-Мојсија и псевдо-Чарнојевића

свео се на шаку одметникâ од Цркве и црквеног благодатног реда и поретка. Питам се: да ли овај наш брат, несрћаник, у овим својим и мојим дубоким годинама, у осмој деценији живота, помишља о скромом часу смрти, који и њега, и мене, и све нас очекује? А Златоуст је тај час с радошћу очекивао и дочекао са благодарним речима Господу: „Слава Богу за све!“

И још нешто, врло битно за Златоуста, а поразно за Артемија. Свети Златоуст је упутио неколико писама епископима: Инокентију у Рим, Венерију у Милано, Хроматију у Аквилеју. Папа Инокентије је из Рима писао цару Хонорију у Рим да овај пише цару Аркадију у Цариград, а писао је и архиепископу Теофилу у Александрију и тражио сазивање васељенског сабора источних и западних епископа (што није прихваћено), или притом није прекидао канонски однос и општење са Теофилом иако је овај био коловођа неправедног суда над Златоустом. Писао му је дословно овако: „Брате Теофиле, ми у општењу имамо и тебе и брата Јована (Златоуста), као што смо и у првом писму јавно исказали своје мишљење, а и сада ти опет исто пишемо“ (Живој Јована Златоуста, гл. 3; PG 47, 12). Теофил пак, као и Акакије Веријски и остали учесници „сабора под храстом“, остали су у пуном општењу са свим Црквама, као и епископи који су после Златоуста дошли на цариградски трон – Арсакије, Атик, Сисиније и Прокло, све до Анатолија, кога је, као Александријског апокрисарија у Цариграду, хиротонисао брутални Диоскор (злостављач до смрти претходног епископа цариградског, светог Флавијана, 449. године), а да притом нико са њима није прекидао канонско општење. Истина, скоро сви епископи су убрзо унели светог Златоуста у диптихе Цркве Христове, а у Александрији је то учинио свети Кирил, чији је први сарадник против Несторија био управо напред помениuti Акакије Веријски. Такви су „парадокси“ канонске историје Цркве Православне кроз векове, којој је у овом свету важније да очува „јединство вере и заједницу Духа Светога“ неголи да изгони „мак

на конач“ у случајевима појединача, макар то били и епископи.²

2 Кад би брат Артемије, уместо да пита и слуша своје дилетантске суплере и саветује се са скупим адвокатима (одакле их само плаћа?) читало, макар мало, историју Цркве и удобљивао се у проблем многобројних раскола у њој, могао би видети низ карактеристичних „преседана“ и из њих изврђи праву поуку, а не испутати овако незналачки а мегаломански на духовно-моралну погибао, своју сопствену и оних око њега. Ево неколико текстова на грчком које би могао да прочита уместо што се троши на давање несуврхих интервјуа незнавеним новинарима и на писање клеветничких пашквила по антицрквеним сајтовима, иза којих стоје његове, од Цркве отуђене присталице: О светим јашеријарсима Тарасију и Никифору (PG 99, 1849-1854); Житије светог Мештюја Цариградског (PG 100, 2123-2161); краји текстови истог светог Методија (PG 100, 1292-1298), потпуније сабрани од Ј. Дарузеса у Revue des Etudes Byzantines, 45/1987, 31-57); Методије Монах (13. век); Збирка из разних сабраних књига: да народ не ћреба да се дели од православних архијереја ако је њихово рукоположење било по неком нейравилном ћосију (PG 140, 781-806; садржи многе примере кроз историју Цркве); Никита Анкирски (11. век), Реч кривичке онима који говоре

1 Брат Артемије се негде „правдао“ да зато не приhvата одлуке Светог Архијерејског Сабора што су „донете прегласавањем“, а то, наводно, „није канонски“. Али, као што смо већ рекли, Артемије, нажалост, не зна свете каноне, као ни његови лоши саветници дошантчи. Јер, да зна, погледао би канон 6. Првог васељенског сабора, који јасно каже: „Ако заједничко одлучи свији, двојица или тројица се због своје свадљивости усротиве (=гласају против), нека важи глас већине“. Управо је тако било при саборском гласању о Артемију у мају и у новембру 2010. године. Узгред буди речено, Артемије је и сам тада тражио гласање које сада не признаје пошто је веровао да ће већина бити за њега. Иход гласања је, међутим, био пораз по њега.

ПОВОДИ

(Јевшић)

асинагога = парацрква 2. део

Артемије бунтовнички, против одлука Синода и Сабора, које је и сам потписао, проглашава себе «аутокефалним» доживотним епископом рашко-призренским (као да је Епархија његов наслеђени феуд!); насиљнички, ноћним упадом, у пратњи оружаних присталица, покушава да освоји туђе манастире и приватизује оно чега је саборски, канонском одлуком, лишен као недостојан и неодговоран, да би и даље «аутокефално», деспотски и пљачкашки, управљао светињама Косова и Метохије

*

Артемије може помоћи себи и својим секташким присталицама да се врате у јединство Цркве Христове Православне, Цркве светих Апостола и светих Отаца, Светог Саве и светих Николаја и Јустина, али само – ПОКАЈАЊЕМ, својим и њиховим. То укључује тражење, лично и писмено, **опроштаја** од Патријарха и Сабора, из изричите одбацивање и осуде свих његових списа, написа, пашквила, клевета, изјава и тако даље, изречених, написаних и потписаних против Патријарха и Сабора. А писао је много тога

да не ћреба ђодносиши осаваку (код Ј. Дарузес, *Documents inédits d'Ecclesiologie Byzantine, X-XII siècle*, París 1966, pp.250-264); Никита Ираклијски (почетак 12. века), Реч обране и кришке како и зашто не ћреба ђрихваштани никејској мишљојопшти (Евсирптија) (шамо, стр. 276-309, нарочито стр. 292-298, где цитира и одломке светог патријарха Методија; неке допуњене одломке издао је Теодор Зисис у *Клирономија*, Солун, 8, 1 (1976, стр. 77-82); Јован Хилас, митрополит ефески (почетак 14. века), Реч саслушана из разних канона и синодских и свештенических штакшова да, кад је Црква православна, неразумно је да се о ње овлајају они који су сага у расколу и га, ако се не сједине њој, имаће велику осуду у дан Суга (писано против раскола арсенита, шамо, стр. 348-413, где такође цитира текстове св. Методија. – О расколу арсенијеваца/арсениту у нашој књизи Заблуде расколника, шакозваних шарокалендарац, 2004, стр. 41-45). Види тамо и о расколу монахâ Студитâ против светих патријараха Тарасија, Никифора, Методија и Фотија, стр. 22-40.

против свјатјејших патријараха Павла и Иринеја (раније и против цариградског патријарха, због чега му је забрањен приступ у Свету Гору), против своје браће епископа (Лаврентија, Амфилохија, Игнатија, моје малености), против Светог Синода и Свештеног Сабора Српске Православне Цркве, а тиме и против свих Православних Цркава у свету, које, по њему, не постоје, јер, наводно, по његовој „еклисиологији“, постоји „само Једна Света Саборна и Апостолска Црква Симбола вере“, као да она није идентично присутна и у свакој помесној Саборнокатоличанској, Православној, Канонској, Епископо-Евхаристијској Цркви, које се у Христу међусобно поклапају и чине, равноправно и истоблагодатно, у Духу Светоме, Једну Свету и Апостолску Цркву.³ Артемије и артемијевци морају,

3 По папистичкој „еклисиологији“ Артемија и Виловског испало би да су и апостоли Павле и Јован, по нејванђелској и нецрквеној логици-антологици, изван те „једине Цркве“ Симбола вере, јер пишу „Црквама Божјим“ у Коринту и Солуну и Црквама у Азији, посебују „Цркве Божје“, утврђују Цркве у вери“, преносе „поздраве свју Цркаву“, па још додаје првоврховни Павле, као да је за Артемија писао своју Посланицу Римљанима (11, 16; 14, 33; 16, 1.19): „Ми такав обичај немамо нити Цркве Божје“, и тако даље. А и ми православни, изгледао би по Артемију и артемијашима, да се узапад молимо, на богослужењима и на светој Литургији, „за сједињење светих Божјих Цркава“! Дилетантизам Виловског и Артемија, и трабаната њихових, плод је њиховог неса-

такође, да одбаци и анатемишу своје списе и писанија, потписана и непотписана (често анонимна, али препознатљива по антиправославном секташтву), објављивана све до данас на антицрквеним сајтима, које је поодавно покренуо и организовао, и још увек уређује, његов фатални суплер, препознатљив по нечиствоти, инферналној подсвести, некадашњији протосинђел-архимандрит Симеон-Дејан Виловски, а за њим иду и новији клеветници, пишући по разним секташким сајтима, пуним лажи и бескрупнозног клевета на све што је црквено, православно, јеванђелско. Ово што предлажемо брату Артемију није наше него светог Исповедника Методија, патријарха цариградског (843-847), који је, по васпостављању православног иконопоштовања и завођењу канонског реда у Цркви, писмено затражио од групе расколник, студитских монаха на челу са игуманијем Навкратијем и Атанасијем, да „све што је писано или говорено против светих патријараха Тарасија и Никифора – буде јредашо анатеми“ (писмо Методијево студитским монасима, PG 100, 1292-1297; *Revue des Etudes Byzantines*, 45/1987, 31-38. 53. 56).

Наиме, у време патријараха светог Тарасија (784-806) и светог Никифора (806-815), игуман студитски Теодор и његови монаси били су, због неких канонских неслагања, прекинули општење са овим патријарсима (али **нису прекидали њихово помињање на Литургији**), јер без помињања канонског епископа света Литургија није света Литургија него „церемонија“, каква је и Артемијева у селу Љубљацима), а игуман Теодор је писао неколико писама против њих. Касније се свети Теодор измирио са овим патријарсима и васпоставио канонско општење, о чему и сам касније пише, на пример у своме *Писму 475*,⁴ а и свети

борног, некатоличанског, секташког, папистичког менталитета. И за њих важи реч Павлова о Јеврејима: „Имају ревност за Бога, али не по разуму. Јер, не познају правду Божју и настојећи да своју прауву ушврде, не покорише се правди Божјој“ (Рим.10, 2-3).

4 Писмо, писано 823. године, на три године пред смрт, има и ове речи: „Можда смо рекли и нешто друго другима, у другим приликама и на другом месту; ипак, не треба та питања, као ни друге драгаје, да расправљамо, да не повређујемо ране, јер то не користи ничему него већма изазива немире и ствара сфађе и раздоре у Цркви Божјој“. На светог Теодора личи наш свети Отац Јустин Нови, кога брат Артемије злоупотребљава и секташки монополише, немајући од Јустина ни оно основно јеванђелско семе – веру, смирење, покајање, љубав са Христом и Црквом.

Методије пише о томе детаљно. Ипак, патријарх свети Методије је унео у сами **Синодик Православља** (изд. J. Gouillard, Le Synodikon de l'Orthodoxie, Paris 1967, p. 53.) горе наведену анатему. Она се и до данас налази у српском Синодику (рукопис манастира Свете Тројице код Пљеваља; изд. В. Мошин – руским словима у *Византийский Временник* 17, 1960, 278–353; а ми смо припремили критичко издање старосрпског текста – и у штампаним грчким Триодима; нажалост, „варвари“, руски штампари, изостављају текст *Синодика* из својих штампаних Триода, који се и код Срба некритички користе). Ово, наравно, не значи да свети Методије није признао Теодора Студита као свете тога (обојица су били исповедници за свете иконе). Напротив, он као патријарх извршио је пренос моштију светог Теодора (26. јануара 844.) у Студитски манастир. Али је црквени канонски ред и поредак испоштован до краја (као што је Пети васељенски сабор осудио списе Теодорита Кирског писане против светог Кирила Александријског, али није осудио и самог Теодорита, што помиње и свети Методије као преседан своје одлуке и поступка). Како је правилно приметио почивши професор Панајот Христу, живот светог Теодора – а и патријарха Методија – није био „автоматизован“ него је то био живот живих и савесних људи Цркве, који су успевали „да споје ревност са љубављу, што је ретко код зилота⁵.

*

Артемије, који глуми „прогоњеног праведника“ и „борца за Православље, Косово и Српство“, морао би да престане да клевета, код нас и у иностранству, своју сабрађу епископе, Синод, Сабор, Српску Цркву, све оне који нису на његовом калуп и не понашају се сходно његовом псевдозилотском менталитету. Ево неких од његових клевета.

1. Артемије и његова ужа и шире клика већ одавно клеветају српске и друге православне епископе за јерес. Њему и њима, као „зилотима не по разуму“, треба „јерес“ по сваку цену да би оправдали свој секташки и расколнички менталитет. Као јерес Артемије најчешће истиче фамозни **екуменизам**. Под тим појмом он нерасудно и бесавесно подразумева све одреда „екуменизме“, па и **православни богочовечански екуменизам**.⁶ Због те „јереси екуменизма“ он

прекида литургијско општење са канонском Саборнокатоличанском и Апостолском Српском Црквом и оставим Православним Црквама. По наговору фаталног игноранта Виловског, потписује један полуписмени „либелус“, насловљен *Исповедање вере* ћротив екуменизма. Ово такозвано Исповедање – поповско-калуђерско, а не епископско – склепано је збрда-здола од професора Теодора Зисиса, својевремено критичара Оца Јустина, а сада монополисте Јустиновог тобож апсолутног „антиекуменизма“, и грчких зилота (не Светогорца, осим једнога), који сакупљају потписе, као артемијевци недавно, по наивном народу. Као да Артемије није пре тога, кад је постао епископ, дао потписано **епископско Исповедање вере!** То није „епископска заклетва“, како незнавено тврде он и њему слични, јер у нашој Јеванђелско-Апостолској Цркви Православној нема заклетве (види Мт. 5, 34 – 37). Сада „зилоти“ пропагирају теорију о „обзиђивању“ од својих епископа, теорију полуписменог псевдо-старокалендарца Кипријана Куцумбаше, који се тек од 1971. године –због избегавања финансијске контроле, баш као и Артемије – одметнуо од свог канонског митрополита Атике у Јеладској Цркви. Узалуд се притом позивају, он и они, на 15. канон Прводругог сабора. Јер, тај канон се односи само на „јерес осуђену од светих Сabora или Отаца“, а не на **екуменизам** као дијалог са отцепљенима од Саборне Цркве, па и са папом римским (пример: свети Марко Ефески); а као такав, **екуменизам** није ни од једног

Сabora или од Отаца суђен ни осуђен као јерес, јер постоји и **православни екуменизам**. А да такав екуменизам постоји, нећу говорити ја – иако сам о томе написао и књигу *О икуменизму и екуменизму* – него трезвени и богомудри богослов Васељенске Цркве, свети Отац Јустин, на кога се Артемије, са претензијама искључивог монопола и секташког монополисања, позива, као и за своје канонске и еклисијолошке вратломије. Доносимо у прилогу факсимил писма Оца Јустина од 25. децембра 1964. у којем свети Авакум пише свом ученику и духовном чеду дословно:

(Будући Свеправославни Сабор) може бити само молитвена жеља, и то богомудра молитвена жеља. «Екуменизми» су у моди. Но при томе се, изгледа ми, превиђа оно најбитније: Екуменизам Богочовечанске Истине је срце Богочовечанског=Православног екуменизма, који је увео Ипостас Богочовека Христа, у њеној козмичкој, и свекозмичкој, и надкозмичкој, и свеукупној целосности, и у земаљској историјској конкретности... (види у прилогу факсимил дёла писма Оца Јустина, у целини објављеног још 1980. у књизи *На Богочовечанском џушу, Писмо 10*).

Артемије је иначе у великој мери теолошки недоучка јер скоро ништа из православног богословља не чита нити проучава, осим зилотских пашквила и својих чланчића, насловљених, скоро сваки, громопуцатељним насловом „са догматског гледишта“ (!) Од њега је још гори аналфабета у светоотаочком богословљу и Предању Цркве, а и „зилот“ (тачније зурлош) Виловски, а ни „самохиротонисани“ у богословљу и канонима Артемијеви светитељи и лукави, а игнорантски суфлери нису одмакли много даље од тога. Углавном су то, мање или више, дилетанти у теологији, а посебно у еклесијологији, али зато се сваки од њих осећа позваним да чита лекције свим епископима – о свему и свачему и о још понечему.

Православна Васељенска, па и Српска Црква, не може, и не сме, да се одрекне свог апостолског позива и јеванђелске мисије да сведочи Истину (=Спасење) Христовог Јеванђеља у свету уопште, па и међу раздељеним хришћанима. Зато је Црква одувек водила дијалог и са јеретицима и са расколницима, од монахијанаца и аријанаца и других фракција 3. и 4. века, па до духобораца, катара и донастиста (4.-5. век), и даље, од несторијанаца, монофизита, монотелита и иконоборца, па до римокатолика и антиијехиста, а затим и од протестаната после Реформације, англиканаца и лутерана, па до новијих екумениста разних смерова и схватања. Пре рата је

5 Патрологија (на грчком), Солун 1992, 5, 360-372. Новија студија о светом Теодору Студиту: В. Циніос, Црквени ставови светог Теодора Студита (на грчком), Солун 1999, посебно стр. 65-94.

6 Тако је пре неки дан у својој „автокефалној“ Божићној још спасици написао клевету како нико у Српској Православној Цркви, не брине о духовној пошти и свеједреси екуменизма која је поодавно на широку врата ушетала у нашу Светосавску Цркву. Како би, уосталом, они (у Српској Православној Цркви) могли да о томе

ПОВОДЫ

у Краљевини Југославији, уз сагласност Светог Архијерејског Сабора, постојала екуменска *Лига Цркава*, у којој су учествовали епископи охридски и жички Николај и бачки Иринеј (Гирић). Николај је и после рата био на екуменском скупу у Еванстону (1954) и писао пре и после тога (видети у његовим делима и у нашем чланку *О Екуменизму*, приложеном као додатак на крају). Године 1902. – 1904. велики цариградски патријарх Јоаким III упутио је две *Посланице* свим Православним Црквама о дијалогу са неправославними и све су Цркве позитивно одговориле на њих, па и Српска. Али где ће Артемије и његови секташи да се баве темеј? Јер, то изискује труд и напор читања, озбиљног проучавања, савесног и трензеног хришћанског расуђивања, залачког оцењивања и процењивања из живог богословско-црквеног искуства вековног Православља. Њему и њима је лакше да на све то одговарају – **слоганима** о „издаји“, о „гажењу канонâ и догматâ“... Тако, примера ради, његов популисани и снобурни „игуман Николај“ смуђује теме јадне неписмене вернике око Лазаревца и Новог Пазара, где сада, иако рашичињен, ровари као побегуља, па упада и у куће, као лупеж по ноћи.

2. Артемије је недавно на некој од телевизија и у неким новинама – то му је поодавно омиљени домен и дomet – изјавио за оне који нису са њим и не иду за њим: „Они мењају Литургију“, „не служе по типику Светога Саве!“ и тако даље, лансирајући сличне јевтине, а клеветничке слогане. У одговор на то, рекли бисмо као прво: било би врло занимљиво кад би велеучени Артемије – „доктор теологије“, како се зове и воли да га тако зову – показао нама незналицама у којем то „Типику“ Свети Сава говори и пише о томе како се служи света Литургија. Јер, зна се да ни у Хиландарском ни у Студеничком Типику Светога Саве (а оба су, уз мање адаптације, превод Типика цариградског манастира Богородице Евергетиде, где је Светитељ обично одседао) нема речи о начину служења свете Литургије. Али зато у Студеничком Типику (глава 5.) постоји одредба о томе да се „три пута недељно“ причешћујемо, док велики типичар, литургичар и духовник Артемије – познат је слоган Артемијеве клике: „Истина је само једна – Владика Артемије!“ упркос Јеванђељу: Јн. 14, 6; узгред да додамо: већ постоји написано „Житије“ Артемијево и већ најављују „чудеса“ на његовом гробу! – као нови непогрешив папа већ одавно не дозвољава Причешће сиротом верном народу, осим „неколико пута годишње“, фарисејски „цедефи комарце, а гутајући камиле“. Донедавно је и он служио како смо обично сви служили, ни „по новом“ ни „по старом“ него

по живом православном вековном Предању, а однедавно се вратио на црквонословенски језик. Да се макар вратио на српскословенски и на наше старе, прве штампане Службенике! Претога, по наредби Симеона-Дејана Виловског, службеним актом из Епархије, забранјо је употребу свих „Атана-сијевих превода“ (забрана нађена у архиви Епархије).

3. Артемије толико пренаглашава римскога папу – и папом плаши прости народ – да већ сања „папин долазак“ у Србију „ради унијаћења“! И једва чека 2013. годину да би се обистинила његова предсказања и пријељкуваша. Јер, тако ће имати јаке „доказе“ за своје клевете да је српска јерархија „издала Православље“. Али таква врста мистификације око римског папе својствена је свим расколницима и секташима у православним земљама: они су се најпре одметнули од Цркве Христове, а онда, накнадно, траже *raison d'être*, да би некако и „догматски“ утемељили свој раскол, а шизматичку свест покрили таквим или спличним алибијем. Нико до данас у Српској Православној Цркви није позвао папу и скоро је сигурно да неће ни бити позван (поготову ако још санктификује „блаженога кардинала Степинца“, како Хрвати најављују). Али расколницима и секташима у Православљу већ поодавно треба мистификација магијске моћи римскога папе. Они су опседнути његовим поступцима, посетама и доласцима, Бог те пита куда све и којим поводом. А био је у Светој Земљи, Грчкој, Румунији, Бањалуци, на Кипру... – и шта се десило? Телескопи паничарά псевдозилота упрени су онамо куда папа иде, јер су ослепели да виде куда сами ходе и куда наивне заводе. Сигурно не виде и не схватају да магијским митом о папи некоме иду на руку. А и иначе, ко зна коме они, овакви какви су, у Православљу служе? Цркви Христовој сигурно не.

4. Артемије клевета нас епископе, између многих других и новог Епископа рашко-призренског и косовско-метохијског (Артемију сам у своје време предложио да узме тај додатни назив у своју титулу и прихватио је, као што сам и ја у своју био унео додатак *трипоморски*, јер Епархија захумска јесте, од Светога Саве, и *трипоморска*), па још клевета Свети Синод, и Патријарха, и Сабор за – „издају Косова“! Да има бар мало будне савести, требало би да се присети жалосне чињенице да се у његово време, за деветнаест година његовог епископовања на тој мученичкој и распетој Епархији, **издогађа-ло све оно чега смо данас сведоци:** Милошевићева луда – суштински антисрпска – политика, евроамеричко бомбардовање, долазак НАТО-трупа и окупација, шиптарски злочини 1999. и

даље, нови погром 2004. и проглашење „независности“ 2008. године. Шта је он за све то време радио и урадио да све то спречи? Не кажемо да је он за све то крив, али зашто онда безочно лаже и бесавесно клевета браћу своју и Оце, на јад, тугу и додатно узнемирање страдалног народа српског на Косову и Метохији? Колико је само сарађивао са Америком, том новом Вавилонијом за нас Србе, и колико је новца добијао од Олбрајтове? А од других у тим годинама? Колико од тог новца има и сада у банкама, овде у земљи и у иностранству?

Сваком паметном је јасно да проблем Косова није проблем који ће, наводно, Српска Православна Црква „решити“ својим ставом. Тај став иначе све време, и пре и после Артемија, остаје непроменљив и непоколебив: слобода и српски црквено-православни карактер живе Цркве Божје, народа и светиња на тој матичној и неотуђивој српској земљи. Тај став и подвиг борбе за очување Косова и Метохије у Србији није ствар парола и слоган, громопуцатељних изјава у масмедијима (попут Шешељевих), уз оптуживање свих других и другачијих, мудријих и дугорочнијих ставова, који значе одстојавање ради опстања и оставања на Косову. Народ каже: Кадар бити стићи и утећи, али и – најважније – на страшноме месту постојати! Са тог страшног места брат Артемије је бежао и побегао. Није хтео, например, обнову порушених светиња јер је то сматрао „издајом“ (нажалост, био је потписао свој фамозни Меморандум 2005. године, па због новца, који му није даван на руке, повукао потпис, а патријарха Павла затим оптужио за „издају“). Сада не сматра издајом и рушилаштвом то што покушава да ради у Рашкој области, понеде на северу Косова и у Шумадији! Нажалост, исувише почиње да личи на секутију Мираша Дедећића и на антисрпску пропаганду и харангу Муамера Зукорлића.

Монах Методије (13. век) писао је о расколу арсенитâ. Говорећи против цепања црквене заједнице и цитирајући светог Игњатија Богоносца, навео је и ове речи светог Јована Златоуста, делом преузете од светога Кипријана Картагенског: „Ништа тако не разгневљује Бога као цепање Цркве. **Ни крв мученичка не може збрисати грех раскола...** Зато говорим и сведочим – додаје Златоуст – да поцепати Цркву није мање зло од пада у јерес“ (PG 140, 797; Златоуст, Омилија 11, 4-5 на Посланици Ефесијма; PG 62, 85 - 87).

На празник светог Богојављења,
лета Господњег 2011.

● + Ейскай Ашанасіје,
із Херсейовіне Свешчоіа Саве

Ейсской бачки Иринеј

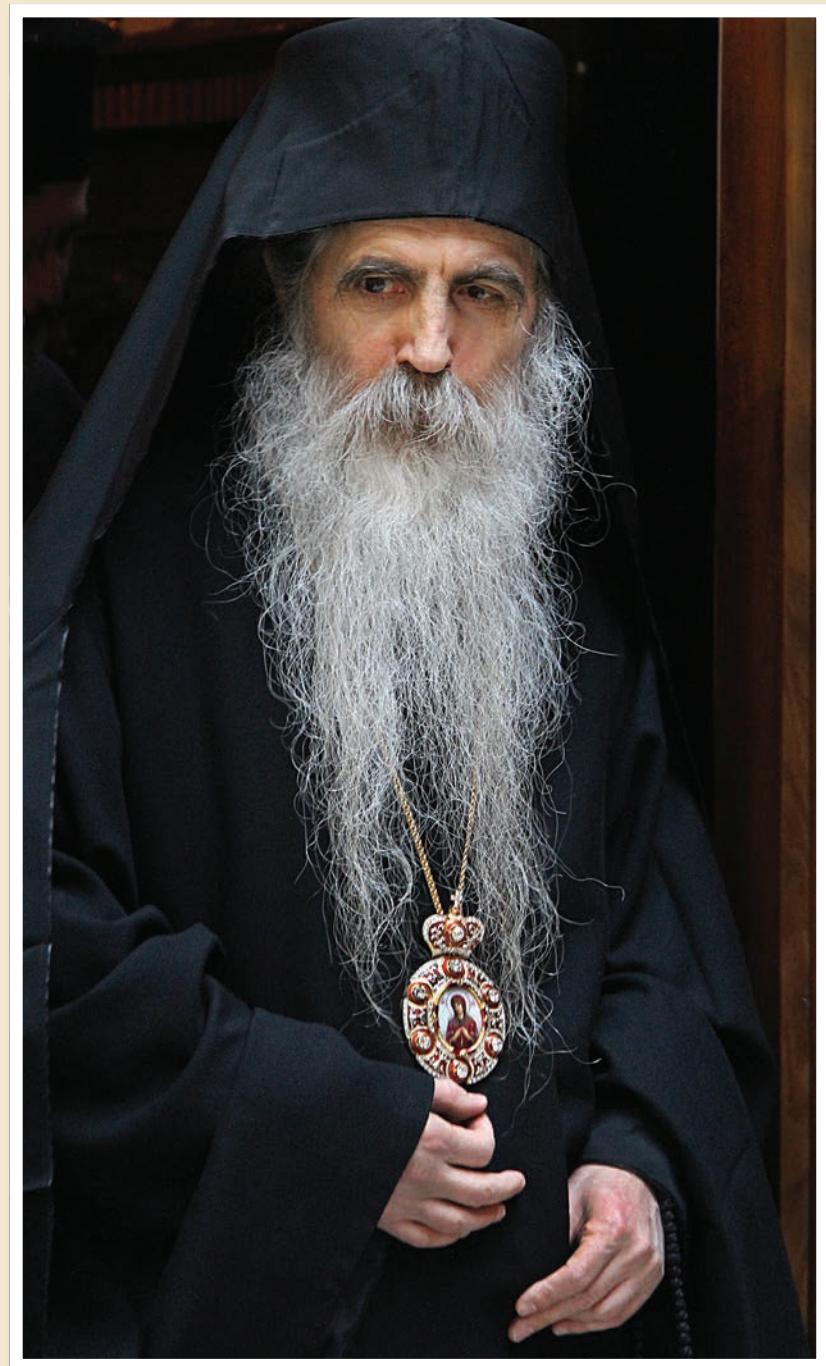
Свети Сава - просветитељ

*Изјава Вечерњим новостима
повојом иступа ефендије
Муамера Зукорлића против
прослављања Светог Саве
у школама у Србији*

Зукорлићева интерпретација ислама највећу штету наноси самом исламу. Нехотично, али убитачно, она потврђује основне тезе заступника исламофобичних покрета и организација, по којима је ислам увек и неизоставно, по самој својој природи, нетolerантан и насилен. Ја лично, међутим, међу муслманима имам довољан број познаника и, што је важније, искрених пријатеља, који нису ни најмање нетolerантни, а поготову нису силецијски расположени. Штавише, неки од њих су људи тананије савести и већег човеколубља него поједини идеологизовани и екстремистички настројени надобудни хришћани, од којих једни сматрају себе православнијима од свих источних патријараха, а други виде себе као веће католике од римског папе. У том кључу, ваљало би проверити и како Зукорлић замишља своју врлу личност у контексту знаменитих исламских теоретичара. Као практичар већ је проверен. Библијским речником казано, измерен је – и нађе се лак.

Однос Светога Саве, просветитеља српског рода, према исламским духовним вођама његова времена доволно је познат. Египатски султан је, по сусрету са њим, изразио жаљење што неки други челници хришћанскога света не личе на њега. У личности Светога Саве и његовој духовности, а посебно његовом просветном и просветитељском подвигу, пронахи опасност за било кога или за било шта – то може само крајње острашћен човек. Препознати пак у прослављању Светога Саве као просветитеља, као оца националне просвете и културе, тенденцију ка „покрштавању“ и асимилацији – то може, ваистину, само крајње недобронамеран човек (а и то је најблажа могућа реч у овом случају).

Замислите само шта би значило кад би неки хришћански епископ – приме-ра ради, потписник ових редака – одри-цао Корану било какву духовну вред-ност, а поготову ишчитавао из њега смисао који он нема, само зато што је то света књига муслманских верника, или кад би стављао под знак питања удео муслмана у европској и светској култури или кад би из историје Српске

Цркве и српског народа покушао да због Зукорлића избрише Мехмед-пашу Соколовића и још понеког, а да се овде не упуштам у историјску судбину заборављених Срба муслмана – песника Османа Ђикића, на пример, или, ако баш хоћете, Меше Селимовића.

Што је премного, премного је, па и

када долази од ефендије Зукорлића, политичара на привременом раду у верској сferи, од којег нас одавно ништа није изненађивало, а овај најновији иступ и наступ ипак јесте.

• Ейсской бачки Иринеј
Нови Саг, 29.01.2011. јодине
Информашионна служба Епархије бачке

СЛОПШТЕЊЕ

Саоћашење Мишройолије црногорско-биморске

Најновија антицрквена кампања у Црној Гори

Усуботу, 5. фебруара 2011. године, у просторијама Богословије Св. Петра Цетињског на Цетињу одржан је састанак старјешина храмова и манастира Митрополије Црногорско-биморске са Господином Митрополитом Амфилохијем, на којем је разматрано више актуелних тема из живота Митрополије и Цркве у Црној Гори.

Поред унутрашњих питања црквеног поретка, материјалног пословања и црквене мисије, нарочито је разматран положај Цркве у савременом црногорском друштву и проблеми са којима се сусреће Црква у својој свакодневној комуникацији са државним и локалним институцијама власти и у остваривању својих основних права и слобода.

Присутни свештеници, свештеномонаси и сестре монахиње, на челу са Господином Митрополитом и викарним Епископом Јованом, исказали су благодарност Богу на непрестаном унапријеђењу и обнављању духовног и литургијског живота Цркве у Митрополији и поред скромне материјалне ситуације и потешкоћа са којима се Црква сусреће у свом мисионарском и еванђелском дјеловању.

Са невјерицом и изненађењем је констатована најновија антицрквена кампања у Црној Гори у којој учествује један број медија и појединача из врха власти. Сматра се потпуно несхватљивим из којих разлога је малена Црква Св. Тројице на Румији постала једна од главних политичких, друштвених и медијских тема у Црној Гори данас, а заједно са њом и погрешно и злонамјерно протумачена брига коју је Митрополит исказао језиком одговорног упозорења, а не мржње ни према коме, у циљу очувања и одбране овог храма од неразумних напада и позива на незапамћено скрњављење и рушење освештаног храма Божијег. Не спада ли у још једно безумље наших дана – проглашавање позива за рушење храма за „језик љубави“ и тражење од Митрополита да благослови то рушење, како би говорио тим језиком! Општи је утисак да је ова црквица само повод за покушај много озбиљнијег и свеобухватнијег „обрачуна“ са Црквом, од стране појединача, заслијепљених идеолошком мржњом према Цркви, мржњом наслијеђеном из времена тоталитарног комунистичког режима. Такође, намеће

се закључак да је, поред скретања пажње народа са виталних проблема црногорског друштва, опет из недовољно јасних разлога, најновија кампања против Цркве, такође у извјесној вези са предстојећим пописом становништва у Црној Гори. Митрополит је подјетио све присутне на зачетак идеје и начин остварења древног народног предања о обнови Цркве на Румији и нагласио да ни у примисли није било нити има лоше или зле намјере према било ком народу или вјерској заједници подрумјиског краја у коме већ вјековима заједно живе људи различитих етничких и вјерских опредјељења. Неистинито је и злонамјерно тврдiti да Православна Црква српска позива на мржњу и све такве оптужбе су одбачене као клеветничке и лажне.

У вези са пописом изражен је саборни став Цркве да је немогуће, на било који начин, доводити у везу резултате пописа становништва и питања црквеног учења и поретка. Црква је послата без изузетка и ограничења свим народима у свим земаљским крајевима да проповиједа Христово Еванђеље – Еванђеље љубави, мира, истине, заједништва свих и спасења. Државе и граанице се мијењају, укидају се и стварају се; мијењају им се устројство, често и однос власти према Цркви. Црква је послата овом и сваком другом народу, ма како се звао он или држава у којој народ или народи живе. Црква се не бави признавањем или непризнавањем држава и њихових институција, већ спасењем људских душа. Не бори се ни против које државе, нити било ког народа. Велика је неистина да је у Црној Гори она било који начин укључена у дестабилизацију или рушење данашње Црне Горе.

Митрополија је вјековима, па и данас, својом историјом и мисијом везана за ове просторе и није никаква увезена или окупаторска Црква како је појединачни идеолошки острешћеници нетачно приказују у својим неодговорним јавним иступима.

С друге стране, као своју обавезу, Црква има свједочење истине и ослобађање људи од лажи и страха. Нажалост, све чешће допиру до нас, као до људи који живе у народу и раде са њим, жалбе о систематском насиљу и пропаганди по школама и предузећима у корист

„црногорства“, а против Срба и „српства“ на следећем попису. При томе се користи власт и несумњиво фашионидна идеологија неких од странака на власти. Стога је са овог састанка послата и шаље се порука православним вјерницима и свим грађанима Црне Горе да се слободно и без страха изјасне на, већ је очигледно, исувиše исполитизованом предстојећем попису. Свако има право да се слободно, по савјести и са одговорношћу према прецима, али и потомцима, изјасни о свом националном, језичком и вјерском идентитету. Уколико постоје, а извјесно је да постоје са многих адреса, притици за овакво или онакво изјашњавање, дужни смо и као Хришћани и као одговорни људи, чувати и своје и достојанство другог, као и достојанство Црне Горе.

Градити будућност Црне Горе, која себе сматра грађанској државом, на подјелама, расправама, поготово на националној мржњи и застрашивању људи, несумњиво је пут у деструкцију и земљу Недојију. Стремљење према Европској унији, које заузима све капацитете наше државне власти, има смисла само ако нам помогне да будемо бољи, одговорнији, желећи добра и напретка себи и свима другима.

У читавом процесу је нарочито важно да се одлуке доносе најширим могућим консензусом, да се поштује воља грађана ове земље, расуђивање здравог разума, угледање на добре примјере других, ослањајући се притом на прошlost, мислећи о будућности, без присиле (која се отворено спроводи по питању прогона српског језика и ћилијац), без вријеђања најдубљих вјерских осјећања већине грађана ове земље (какво смо чули ових дана од неких високих државних званичника и међународних представника), без застрашивања и подјела на родољубе и издајнике.

Страх, дубоко укоријењен у нашем народу, нарочито од времена послије Другог свјетског рата, може се једино превазићи прихватањем слободе која нас је створила и за коју смо створени; и свједочењем истине - Истине Христове, Истине непролазне и препорађајуће, коју Црква Божија Православна свједочи већ хиљадама година.

● Из Мишройолије црногорско-биморске

*Велико духовно славље у
Црквено-школској општини Свети Сава у Јоханесбургу*

Свети Сава је данас и афрички светитељ

На позив архимандрита Пантелејмона, старешине храма Светог апостола Томе у Јоханесбургу, министар за дијаспору у Влади Републике Србије г. Срђан Срећковић посетио је Црквено-школску општину Свети Сава у Јоханесбургу.

Посета министра се поклопила са великом Светосавском прославом која је одржана у недељу 30. јануара, а започела је Светом Литургијом коју су служили архимандрит Пантелејмон и јужноафрички православни свештеник Фрументије. Светој Литургији су поред наших јужноафричких парохијана и верног народа присуствовали министар Срећковић и амбасадор Републике Србије у Јужној Африци Горан Вујичић.

У својој празничној беседи о. Пантелејмон је говорио о највећем српском светитељу, првом архиепископу и просветитељу, објашњавајући значај светосавског празника за наш народ, нагласивши да и други православни народи препознају светост и узвишену духовну величину Светог Саве.

Као пример навео је и чињенице да о. Серафим (јужноафрички свештеник холандског порекла) служи службу Светом Сави у граду Клерксдорпу, а да је о. Фрументије своје сиротиште посветио Светом Сави Српском чврсто верујући у помоћ и заштиту највећег српског светитеља.

Овогодишња свечаност је увеличана и ретким даром који је Црквено-школска општина добила од вајара Боривоја Мандића из Аранђеловца. Испред главног улаза у црквену салу и школу Свети Сава,

министар за дијаспору г. Срђан Срећковић и о. Пантелејмон су свечано открили бисту Светог Саве изливену у бронзи.

„Бог, који је створио свет видљиви и невидљиви је највећи уметник и Он дели различите дарове људима. Вајар Боривоје Мандић је свој уметнички дар овим искористио на најлепши начин узвраћајући Богу и свом роду даром којим ће се поносити генерације Срба које ће живети у Јужној Африци.“

Прослава је настављена прелепом Светосавском приредбом у црквој сали, коју је наставница Виолета припремила са децом. На крају приредбе деца су добила поклоне, слаткише и иконице Светог Саве. Сви присутни у црквој сали која је била испуњена до последњег места, су запевали химну Светом Сави па се приступило освећењу славског колача и жита.

Амбасадор Србије у Јужној Африци г. Горан Вујичић је пожелeo свима срећну славу и позвао све на слогу, заједништво, подршку и помагање Српске Цркве и школе у Јоханесбургу. Такође је незванично најавио да ће српска школа Свети Сава која ради у оквиру Црквено-школске општине, бити и званично регистрована и призната школским образовним системом Републике Србије, и да се ради на томе да наша школа и српски језик буду признати и од стране јужноафричких просветних власти.

Архимандрит Пантелејмон је истакао да је велика част што је Светосавску прославу својим присуством и учешћем увеличао министар за дијаспору г. Срђан Срећковић. Он је и уручио захвалнице

Црквено-школске општине министру Срећковићу, помоћнику министра Вукману Кривокући и Министарству за дијаспору, исказавши своје лично позитивно искуство у сарадњи Црквено-школске општине Свети Сава из Јоханесбурга и Министарства за дијаспору. Високим званицима су на дар уручене и афричке скulpture.

Министар Срећковић је честитавши празник изразио велико задовољство што учествује у Светосавској прослави јединог српског православног храма на афричком континенту. Захваливши се о. Пантелејмону на позиву и дивној прослави, министар је упознао окупљени народ са радом Министарства за дијаспору, досадашњим резултатима и плановима за будућност. Министар је на крају поручио да ће министарство на чијем је челу још више помагати рад Српске Цркве и српске школе у Јужној Африци.

Министар Срећковић се још једном захвалио о. Пантелејмону на његовом великому доприносу, труду и духовном и националном раду који улаже и спроводи у Африци и доделио му захвалницу Министарства за дијаспору и пакет са српским државним симболима и обележјем. Захвалница Министарства је такође уручена наставници Виолети за њен велики допринос и рад у српској школи Свети Сава.

На крају прославе, отац Фрументије се у име деце из сиротишта Светог Саве Српског, захвалио оцу Пантелејмону и његовим парохијанима за сву помоћ и љубав коју пружају деци из сиротишта.

• Чланови Црквеној Одбори у Јоханесбургу

Српски војници из БиХ у посјети Светој Земљи

Милошћу Божијом, а са благословом надлежног војног епископа, Његовог преосвештенства Господина Василија (Качавенде), група од 29 православних вјерника припадника Министарства одбране и Оружаних снага Босне и Херцеговине, боравила је у Светој Земљи у периоду 16-24. јануара 2011. године.

Посјету је у сарадњи са Канцеларијом православног душебрижништва у Министарству одбране БиХ организовала поклоничка агенција СПЦ „Доброчинство“.

Предвођени својим душебрижницима у војсци, српски официри, подофицири и професионални војници исписали су важну страницу историје за цјелокупан род српски.

Након двоипогодишњег рада у систему одбране БиХ и разноврсног спектра активности које су реализоване, организација овог путовања представља крунски резултат дјеловања наше Цркве на стварању услова за квалитетнији и богатији вјерски живот у Оружаним снагама БиХ.

Овим путовањем отворена су врата свим Србима који носе униформу и који ће накнадно да се уpute ка изворишту вјере православне, те је положен камен темељац за стварање традиције организације поклоничких путовања у Свету Земљу.

Првога дана боравка у земаљској домовини Господа нашег Исуса Христа, група је посјетила и поклонила се светим мјестима на Гори Тавору, Гори Блаженства, у Табхи, Капернауму, Кани Галилејској и Назарету.

Уз речи Јеванђеља, догађаји из овог земаљског живота Спаситеља повезани су са стварним мјестима на којима су се и одијали и којима су вјерници могли да се поклоне.

На Крстовдан, поклоницима се указала ријетка прилика и могућност да се групно погрузе у Светој ријеци Јордан у Витавари, мјесту где је Св. Јован Крститељ водом крстио Господа Исуса Христу.

Витавара је током године затворена за посјете и поклоничка путовања (контролишу је израелске снаге безбедности) и само се на Крстовдан и Велики Уторак дозвољава приступ ријеци, прије свега Патријарху града Јерусалима, ради традиционалног водоосвећења, којем су ове године присуствовали и православни из Босне и Херцеговине. Остатак дана испунили су обиласци Мртвог мора и манастира Св. Герасима.

Српски поклоници на
ријејму код јерусалимске
Паштијарха Г. Г. Теофила III

Поклоници су празник Богојављења започели Литургијом у манастиру Св. пророка Јелисеја у Јерихону, коју су заједно са игуманом служили и војни свештеници. Света Литургија се одвијала на арапском, грчком и српском језику. Сви поклоници су се причестили, а потом је услиједило освећење воде, па пријем у игумановим просторијама. Освјежени и духовно и физички, поклоници су се попели на Гору Кушања, одакле су видјели свијет онако како га је кушач нудио Сину Божијем.

Након посјете Витанији и паљења свијећа на Лазаревом гробу, вјерници су стигли у Свети град Јерусалим. Поклоњење Христовом гробу, обилазак плоче миропомазања и Голготе у цркви Ваксерсења дало је печат цијелом дану.

Празник Јовањдан је ову благочестиву групу Срба затекао у Ен Карему, родном мјесту Претече Господњег. Заједно са браћом Русима и осталим поклоницима предали су се молитви и литургијском сабрању у руском манастиру. Прозбе, возгласи и молитве су се и овај пут чули и на српском језику, а услиједило је причешће и заједничка трпеза у којима су сви узели учешће. Дан се завршио у Светом граду Јерусалиму, гдје су српски војници ходили Страдалним путем Господњим.

Нови дан је донио обилазак Зида плача, посјету Давидовом гробу и сали Тајне Вечере. Потом је услиједио пријем

код Патријарха јерусалимског Господи-на Г. Теофила III, који је благословио групу, изразивши радост због њихове посјете и наду у скоро поновно виђење са православним вјерницима из ОС БиХ. Дан је окончан поклоњењем све-тињама на Маслинској Гори.

Љепота, древност и постојаност манастира Св. Саве Освећеног, манастира Св. Теодосија, храма у Польу Пастира и храма Христовог Рођења у Витлејему, однијела је поклонике у безвременост. Том утиску свакако је допри-нијела срдачност са којом су примљени у светињама.

Последњег дана боравка у Светој Земљи, након Архијерејске Литургије у цркви Ваксерсења, услиједио је обилазак Гетсиманског врта и цркве Гроба Богородичиног, те је група оставила Јерусалим и пошла пут Тел Авива. У Лиди палестинској посјетили су манастир и крипту Св. Ђорђа, једног од најпоштованијих светитеља у цијелом пра-вославном свијету.

Духовно окрепљени и подстакнути благодаћу и светошћу, учесници овог путовања вратили су се у своје команде и јединице БиХ. Вратили су се да пренесу благодат, коју су молећи се на поме-нутим мјестима задобили, те да буду вје-сници и градитељи мира, како нам је Господ Исус Христос у аманет оставио.

• Канцеларија православног душебрижништва
Наспојајељ јереј Слађан Влајић

Вера: сусрет историје есхатона у богослуже

*Вера је основ свега чemu се надамо
и потврда ствари невидљивих*

Посланица Јеврејима 11, 1

Појам вере је један од кључних појмова у Светом Писму и уопште у хришћанском животу. То је разлог због којег је необично значајно да се реалност вере на правилан начин доживи и разуме. Једно од величанствених места Светог Писма која о вери говоре на изузетно сликовит начин је 11. глава посланице Јеврејима. Уколико је 1Кор 13, величанствена химна љубави, наведено поглавље Посланице Јеврејима се засигурно може назвати химном вере, ништа мање величанственом.

Правилно разумевање овог библијског поглавља и снаге његове поруке захтева упознавање са основним оквирима у којима је оно дато. Неопходно је упознавање са самом Посланицом Јеврејима која је један од најзначајнијих новозаветних спisa. Поменута посланица се приписује Св. Ап. Павлу, и највероватније је дело у чији је настанак Св. Ап. Павле био укључен. За нашу тему питање ауторства овог списка није од нарочитог значаја, али је нарочито важно разумети ко су били они којима је посланица упућена и са којим циљем им је била упућена. Наслов Посланице, који је свакако каснијег датума, указује предајско схватање да је она била упућена јудео-хришћанима, који су из различитих разлога били у искушењу да се одрекну хришћанске вере и њеног богослужења, које је, у поређењу са величанственим храмовним церемонијалом Јерусалима, изгледало више него скромно. Неки од њих су већ почели да изостају са литургијских сабрања ризикујући да одвајањем из заједнице одступе и од *Боја живоја* убрзојавши се међу one који свесно греше и ћосле ђримљеној йознања истиње, учествујући у ружењу и раскињању Сина Божијеја (Јевр. 3, 12; 6, 6; 10, 26). Оваквој групи хришћана упућена је Посланица као реч ушехе (Јевр. 13, 22) и охрабрења, као својеврstan позив, подстицај, као и молитва да њени читаоци не буду они

Аутор Посланице Јеврејима нарочиту пажњу посвећује символизму старозаветног богослужења, указујући на то да целокупни старозаветни обред остаје непотпун уколико се испуњење свог символа не налази у Месији – Исусу Христу

*који одсушујају (ог хришћанске блајове-
сии и блајодани – ћрим. Јрев.), већ они
који верују на сласење душе (Јевр 10, 39).*

Химна вере

Наведени стих је непосредни оквир химне вере која је предмет нашег интересовања. Да би се боље појмила њена порука, потребно је да се укратко укаже на остала места у овој Посланици која

такође говоре о самој вери. Са овим појмом се сусрећемо већ у 3, 1: „Зашо браћо свешта, заједничари Ђорђеја звања, йознајаше Посланица и Првосвештеника вере наше, коју исиоведамо, Исуса Христа.“ Већ при овом првом спомињању вере, ми наилазимо на два битна момента који је карактеришу, а то су:

1) *купшти џиј. лијурјијски каракшер вере*, јер је везана за Првосвештеника... Исуса Христа.

2) *есхатолошки каракшер вере*, јер је она реалност коју деле заједничари Ђорђеја звања тј. они који су позвани у Царство Божије.

При томе, прва карактеристика вере неретко се сагледава у историји и њоме се та историја, која је пре свега историја спасења, повезује са есхатоном као крајњом тачком којој историја тежи.

Повезаност вере са богослужбеном праксом је у посланици Јеврејима изузетно наглашена и сусрећемо је на готово идентичан начин у 4, 14: „Имајући, дакле, Првосвештеника великоја који је ћрошао небеса, Исуса, Сина Божијеја, ћреба да се ћрсијо држимо вере коју исиоведамо.“ Међутим, ни прва карактеристика вере коју смо навели не остаје запостављена у посланици Јеврејима, тако у 6, 12 читамо: „Да не будеће лењи, нећо да ћодражаваше оне који вером и исјрајношћу наслеђују обећања.“

Управо ове две карактеристике налазимо у 10. глави Посланице Јеврејима, која је непосредан увод у химну вере.

И ЊУ

Значајно је приметити да је читава 10. глава богослужбеног карактера. Наиме, у њој аутор Посланице Јеврејима нарочиту пажњу посвећује симболизму старозаветног богослужења (са нарочитим нагласком на празник Дана очишћења – Јом Кийур), указујући на то да целокупни старозаветни обред остаје непотпун уколико се испуњење свог символа не налази у Месији – Исусу Христу, као великим првосвештенику који нас уводи непосредно пред престо благодати, у Небеску скинију. Аутор ову главу завршава веома умесно, употребљеним цитатом старозаветног пророчанства Књиге пророка Авакума: „А праведник ће од вере своје живети“ (Ав 2, 4; Јевр 10, 38).

Овај цитат на веома леп начин представља сажетак и закључак онога што је до сада у Посланици Јеврејима речено о вери, и истовремено представља одличну основу за оно што се износи у поглављу које следи, а које нас и интересује. Посланица Јеврејима 11 започиње знаменитим речима које се готово надовезују на раније прочитане стихове из 10. главе: „А вера је основ свеја чему се надамо, и јошврда сивари невидљивих“ (1. стих). Ово нас уводи у велиеплену представу старозаветних великања на вере. Наводе се Авељ, Енох, Ноје, Аврам, Сара, Исаک, Јаков, Исај, Мојсеј, Исус Навин, Рава, Гедеон, Варак, Самсон, Јефтај, Давид, Самуило и „други џороди“.

Делатна вера

Значајна чињеница јесте да се у случају свих наведених великанова старозаветне историје, вера приказује као активно деловање, а не као психолошко или идеолошко убеђење јер: „Вером ћинесе Авељ бодуј жртву...“ (стих. 4), „Вером беше Енох узнесен... јошшо ћре његовој узнесења беше јошврђено да је ујодио боју“ (5. стих), „вером Ноје би ог бойа обавештен... и њосијаде наследник џраведносћи ђо вери“ (7. стих), „Вером

А в р а м
й о с л у ш а
кај би ђозван да
ђође у земљу у коју је
имао да ћрими наследство и
ћинесе Исака кај би кушан“ (8.17.
стих), „Вером и сама Сара ћрими моћ да
зачне, и јуркос дубокој старосћи она
роди“ (11. стих), „Вером у оно што ће
доћи блајослови Исаак Јакова и Исаја“
(20. стих), „Вером Јаков умирући блајослови
свакоја сина Јосифова“ (21. стих),
„Вером Јосиф на сарпши најомињаше о
изласку и зайоведи за костија своја“ (22.
стих), „вером су Мојсеја, јошшо се роди,
крили ћри месеца родиштељи љеѓови“
(23. стих), „Вером Мојсеј... одрече да се
назове син кћери фараонове... и вером он
осијави Егиџаш не ђобојавши се јаросћи
фараонове и вером обави ђасху и кројење
крви“ (24.27.28 стих).

Ови и други примери из 11. главе Посланице Јеврејима сведоче о томе да се вера схвата као активна делатност, а не као идејно убеђење. Оно што бисмо сада желили да истакнемо је чињеница да је та активна делатност била усмерена у два правца, често међусобно неодвојиво повезана, а то су богослужење и есхатон.

Свети Аћосћил Павле

Већ први пример нам сведочи о томе. Авељ је вером ћрнео болу жршву. Ова референца је несумњиво обредног карактера. Иако се чини да је обредни карактер мање истакнут у осталим примерима, то је смо привид. Ној је у знак благодарности такође принео жртве (Пост 8, 20.21), и та чињеница је била од изразитог значаја у равинском предању. Читав Аврамов живот је био жртвеног карактера. Само склапање савеза између њега и Бога је било жртвеног карактера (Пост 15, 7-11), а иза њега су у земљи којом је пролазио остајали жртвеници као неми сведоци његовог Бога. То исто важи и за његове потомке. Свештенослужитељски живот патријарха Аврама досеже врхунац управо у догађају на који се и сам аутор Јеврејима Посланице позива – у жртви Исака. За Јакова је везан низ обредних радњи, а довољно је подсетити на помазивање камена у Ветилу (Пост 28, 18.22) и на приношење жртава по повратку од Лавана (Пост 33, 20). Подсетићемо и на то да је и сам чин благосиљања, који аутор Јеврејима Посланице спомиње у случају Јакова и Јосифа, био обредног карактера. Када је у питању Мојсеј, за аутора Јеврејима Посланице је важно то што је вером обавио џасху и кројљење крвљу, што је опет несумњиво богослужбено жртвенаnota.

У сусрет Будућем Веку

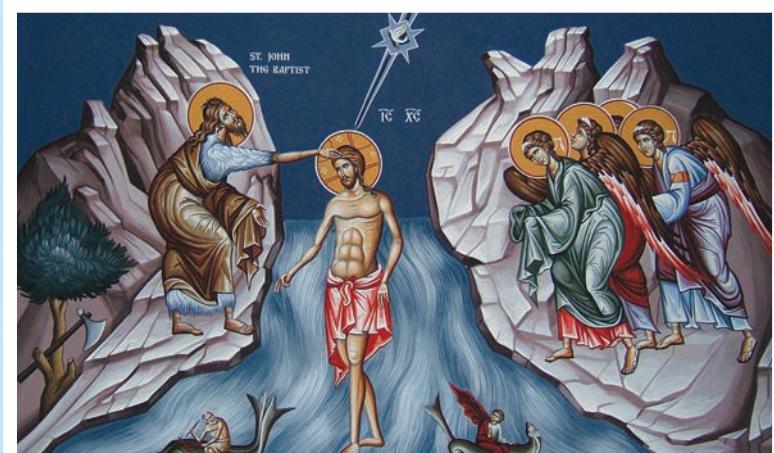
Са друге стране, есхатолошки нагласак је битан у овом поглављу. Енох је вером узнесен тј. ушао је у Царство Небеско, Аврам и његови сунаследници су вером живели као смирачи и дошаљаци у земљи обећања, „јер очекиваше јрад који има шемеље, коме је неимар и шворац Бог“ (10. стих; уп. стих 13-16). Само жртвовање Исака било је повезано са надом у ваксрење (19. стих), што је у крајњем смислу есхатолошка реалност. Мојсејев чин одбијања египатског богатства је био повезан са уверењем да је оно „привремена наслага“ што опет упућује на есхатолошку ноту.

Још једна димензија овог поглавља је битна, када је у питању вера, а то је да је вера ствар заједнице а не појединца, јер се у наредном поглављу старозаветни пратијарси приказују као „сведоци“ вере оних којима је посланица упућена. Међутим, у свему томе аутор своје читатеље упућује на „Исуса, начелника и савршиштеља вере... који се се свесне смираче Пресијола Божјеја“ као на есхатолошку реалност којој треба да тежимо.

Вера, на неки начин, према аутору Посланице представља позитивну оријентацију према Богу и Његовој речи. Ова оријентација је посведочена од великане Старог Завета које писац Посланице Јеврејима наводи у наставку овог поглавља. На тај начин, писац покажује да вера има своје снажно историјско утемељење које је чини поузданим водичем за будућност, за есхатон.

• Јован Блајојевић

Богојављење

Ако заиста постоји „православна екологија“, то је она екологија која треба да буде заснована на виђењу нове твари, виђењу Новог Јерусалима, на обновљењу свих ствари

Једна од великих тема православне теологије је оно што називамо „преображењем космоса“. То је тема која се налази у позадини сваке истинске хришћанске екологије. Екологија се на првом месту не бави ни науком нити политиком. Она описује призив који је упућен свима нама као служитељима Божије твари.

Ова тема је увек била елемент хришћанског живота и вере, бар од kraja првог века. Њен најпотпунији и најдивнији израз је дат у празнику Богојављења (Теофаније), који у источном хришћанству представља прослављање Христовог крштења у водама реке Јордана.

Негде у периоду између 107. и 117. године, Св. Игнатије, епископ антиохијски, у ланцима је вођен у Рим, где га је чекала мученичка смрт у Колосеуму. Током овог путовања, Игнатије је написао неколико посланица Црквама широм Средоземља. У једној посланици, упућеној Цркви у Ефесу, он каже да „Христос би рођен и крштен, да страдањем воду очисти“ (18, 2). О стварном значењу ових речи се дugo расправљало. Међутим, јасна је чињеница да Игнатије потврђује, по први пут, да је Христово

крштење за последицу имало обновљење једног елемента творевине, можда чак и саме творевине.

Богојављење као откривење

Православље преузима ову тему и посебно је развија током претпразништва Богојављења. Прослава аналогна овој се у западном хришћанству назива „Епифанија“ и такође се прославља 6. јануара. У жижи овог празника на Западу је поклоњење мудраца новорођеном Христу. Оба термина, и „теофанија“ и „епифанија“, означавају „пројављење“ или „откривење“. Оба облика овог празника, и западни и источни, у вези су са тиме што је свету објављено да је „Бог постао човек“, да „Логос постаде тело“ (Јн. 1, 14).

Православно предање прославља теофанију, пројаву или откривење Христа као Сина Божијег, не приликом Његовог рођења већ за време Његовог крштења у реци Јордану које је обавио Његов рођак „Јован Крститељ“. У претпразништву Богојављења је смисао овог откривења

ДУХОВНОСТ

Џон Брек – божанска екологија

представљен у изванредној вечерњој химни:

„Припреми се, реко Јордане: јер гле, приступа Христос, Бог наш, да буде крштен од Јована, како би својим божанством смрскао главе невидљивих змија у твојим водама...“

Овде суштински мотиви празника изражавају основне елементе православне вере. Исус из Назарета, који ће ускоро бити крштен, није нико други до „Христос, Бог наш“, Месија Израиљев, вечни Син Очев. Његов силасак у воде Јордана је праобраз Његовог будућег силаска у Ад, које је уследило након распећа. Ту ће Он ослободити људски род, кроз силу свог Ваксрења, својом победом над слабијим силама смрти и пропадања. Овде, у Јордану, Његова је мисија – сама последица Његовог присуства – да уништи силу Сатанину и да нас ослободи од окова „злога“.

Исти мотив се, у ширем смислу, јавља у вечерњој служби претпразнштвта:

„Земља се освети рођењем твојим светим, Слове, и небеса са звездама

казују славу Твоју: сада се пак водно јестество благосиља твојим крштењем у телу, и род земнородних се свом првобитном благородију опет враћа.“

Многи народ који је одговорио на Јованов позив дошао је да буде крштен „крштењем покајања“. Исусу није требало такво крштење. Међутим, Он својевољно улази у воде Јордана и чини то из два разлога. На првом месту, Он то чини како би показао своју љубећу једнодушност са свима онима који траже Бога, који кроз ово очишћење жуде да дочекају Месију Господњег.

Богојављење као обновљење твари

Други разлог је подједнако значајан: као што Св. Игнатије и празничне химне Богојављења разјашњавају, Христос улази у воду како би обновио читаву творевину. Силом Његовог божанства утицај демона је разорен и воде су очишћене. Ово очишћење је, међутим, веома стварни предокус преображења и коначног обновљења Божије твари.

Ако заиста постоји „православна екологија“, то је она екологија која треба да буде заснована на овом виђењу Св. Игнатија као и на богослужењу Цркве: на виђењу нове твари, виђењу Новог Јерусалима, на обновљењу свих ствари у првобитну чистоту и лепоту.

Свет у којем живимо је на трагичан начин одсечен од овог виђења. Али, поред тога, прослављањем празника Богојављења ми изнова потврђујемо ову основну наду: мало по мало можемо поново да задобијемо своје служење делу Божијих руку, да у благодарењу принесемо свет Творцу и да му дозволимо да оствари ништа мање од преобрађења читавог створеног поретка.

„Хвалу велегласну Владици узнесимо; Он дође, јави се, уђе у воде, обнажи се, Онај који небеса облацима одену, и крсти се, очишћујући нас који појемо: да сва твар благосиља Господом, и узвисује га у векове векова.“

(Празник Богојављења, јућрење йрејашразништва, ћесма 8)

● Изворник: John Breck, *God With Us: Critical Issues in Christian Life and Faith*, St Vladimir's Seminary Press 2003, сапр. 166-168 (йојлавље 16: "Theophany: Divine Ecology"). Са енглеског превела Маријана Пешровић.

Паладијев Лавсаик и

Индивидуализам, који тако снажно манифестију савремени човек и који постаје његово основно одређење, не може се сматрати новом појавом у људској историји. Напротив. Адамова еманципација од Бога, његова жеља да свој живот заснује на себи и свом односу према Еви, јесте оно што хришћанска теологија означава пре-васходним чином индивидуализма. Адам је родоначалник индивидуализма и људске културе и етоса који се богословским речником назива „светским“ и који садржи појам палости и одбијања заједнице с Богом.

Индивидуализам или одбијање и неспособност за заједницу су синоними за пад и то је начин човековог постојања који се изједначава са смрћу и пребивањем у Аду. Адско стање је стање одсуства заједнице, оно је скуп јединки у коме „нико никоме не види лице“.

Насупрот неуспеху и побуни првог Адама, нови Адам – Христос благовести и Собом отвара нови начин постојања – у заједници са Богом и једних са другима. То је пут који је од Бога жељен јер је Бог од почетка заједничко одредио као начин пре-вазилажења трулежности и смрти. Оно, dakле, није додатак и украс животу, већ његова претпоставка.

У хришћанској књижевности се у различитим формама изражавају два начина постојања, а најчешће као два пута (Нови Завет, Јермн Пастир и сл.), од којих је један „широк“ (Н. Завет) или „крави“ (Пастир, 2. век) пут и води у пропаст, а други је „узак“ (Н. Завет) или „прави“ (Пастир) пут и води у живот. На исти начин и сваки хришћанин у историји живи „у свету али није од света“, „живи у отаџбини својој, али као пролазник... свака туђина њему је отаџбина и свака отаџбина туђина“ (Посланица Диоинешу, 2. век).

Црква, као простор и начин нашег спасења је пре свега заједница, али заједница заснована на принципима Новог Еона, будућег Царства Божијег, а не на принципима „овога света“. Овакво њено постојање у свету и историји претпоставља мисију, непрестану тежњу да обухвати и преобрази цео свет, али она подразумева и непрекидну опасност утицаја света на њу, продирање етоса света у црквени живот. То, даље, значи да чланови Цркве, Хришћани, могу да буду носиоци „овосветског“ етоса, а да при том буду убеђени да се ради о хришћанској етосу (улога теологије и теолога је овде од пресудног значаја). Тако и

Преображенски Онуфрије и Макарије Велики

са нашом темом о индивидуализму и заједничкој. Једно једноставно истраживање које би се предузело о карактеру наших парохијских евхаристијских сабрања, посебно у градовима, вероватно би показало да су она више скуп индивидуа него заједница у еклесијолошком смислу. Да је ово стање негативно и да га треба превазићи је чињеница са којом би се сви сложили. Али шта је са монашким заједницама? Да ли би се сви сложили да и за монахе важи све горе наведено кад се оно, у представама Хришћана лаика, па и клира, повезује са усамљењишћем или бар са осамљивањем?

Овај познати проблем у православном предању, богословски разматран као проблем разлика између евхаристијске и аскетске еклесијологије, подстакао нас је да у једном класичном аскетском спису о египатском монаштву с краја 4. века, какав је Паладијев Лавсаик, пронађемо елементе и примере који показују колико је за монахе изузетно строгог подвига, живот у Цркви, у заједници,

био подразумевајући. Да је њихово осамљивање увек било другоразредно и привремено, а евхаристијско сабрање и причешћивање основно и спасоносно.

Заједница је услов спасења, без обзира где и како живи хришћанин, у свету или у пустињи. Истовремено, од свега срца препоручујемо читаоцима ову књигу (издање Епархије далматинске, Шибеник 2002).

Паладије књигу упућује Лавсу (одатле и назив) да би га упознао са животом египатских монаха, а на основу личног искуства из периода његовог путовања по Египту од 388. до 404. год.

О Макарију Египатском

Овакво упутство даје овај велики подвижник једној жени коју је исцелио: *Никада не осашављај Цркву; никада себе не удаљуј од светој Јурешића. А ово ши се дојодило јер је њеј недеља ниси Јурешићишаила Јурешићим Тайнама Спасишеља нашеја*

(стр. 30 поменутог издања).

ДУХ ИНДИВИДУАЛИЗМА

**Црква, као простор и начин
нашег спасења, пре свега јесте
заједница, али заједница заснована
на принципима Новог Еона,
будућег Царства Божијег, а не
на принципима „овога света“.**

Манастир Светог Симеона Освештеној у Палестини

О Валенту (стр. 55)

Паладије у свом делу наводи и читав низ поших примера, оних који су се погордили услед свог подвига. А та болес је расла ја он йоче да прозире и саме Тајне Христове... У силној прелепши, он сушра ошире у цркву и брашији која се сабрала, рече: Мени не треба причешће јер сам данас видeo Христу! Тада ја свећи Оци везаше ланцима и за једину дана ја излечише...

О Птоломеју (стр. 57)

... Тако је живео јестанаес јодина. За све још време он се скоро ни са ким није спретао и лишен духовне јоуке и заједнице са свећим Оцима и корисницима која биваја још, а шако је лишен и њосијаној причешћа свећим Тајнама, он у мнојоме одлучуја са јравој јуши...

О ави Аполосу (стр. 79)

Мноји ових силазили су са јоре у јару са још јодневу и, причесавши се, ојеш

су се јели на јору, ослајући задовољни само духовном храном све до јређеја саша још јодневу игућеј дана... Монаси јреба, ако је још моћи, да се свакоја дана причешћују свећим Тајнама, јер ко се удаљава од свећих Тајни, тај се удаљава од Господога. Ко се нејресашо причешћује, нејресашо јрима Христа у себе, јер сам Спаситељ говори: Који једе моје јело и јије моју крв, обићава у мени и ја у њему (Јн. 6, 56). Дакле, од велике је кориснији монасима да се нејрекидно сеђају сијасносној срдагања Христовој и да свакоја дана буду сјремни јријемишни себје да сваја јосијаној јримају тајне Христове, јер се на тај начин ујодијавамо ојрошијаја прехова. (Причешћујемо се не зато што смо достојни већ да би нам били опроштени греси. Причешћивање је, тако, и покажање).

О ави Јовану (стр. 96)

... После још јоче ићи још јодшињи, хранећи се биљем, а недељом је долазио на јређашње месећи ради причешћа свећим Тајнама.

О нитријским монасима

(стр. 102)

... Сви живе засебно, у затворништву, а једино се суботом и недељом окујљају у храму и примију један другог. Мноји ових још јери или чешираји дана не излазе из својих келија, шако да један другога виде само на црквеним сабрањима. Неки ових на сабрања долазе са удаљеностији још јери чешираји миље...

О Амону

(стр. 104)

Постоји још једна јустиња у Египту, у Јериморју, али је она веома нејришћујачна. У њој се јодвијавају бројни оштећеници. Она се налази у близини града Диолка. Тамо смо срели свештеника још имену Амон, човека нејреџиве смерности и који је био ујодијен многим виђењима. Једном, за време службе Божије, он је видeo анђела Господњег како смоји с десне сјарање Жртвеника, означава браћију која јримаји свећим Тајнама и зајисује њихова имена у неку књију (књигу живих – јрим. рег.). А имена оних који не дођоше у храм, анђео избриса и ши се за јримаес јана ујокојише.

А да се сваки подвиг предузима из љубави према Богу и ближњему и да није пресудна врста подвига, већ количина љубави сведочи нам следећа прича о Аполонију (стр. 23):

Трјовац још имену Аполоније, остави свешт и настани се у Нијријској Гори. Постоји је већ био човек у ѡодинама, није мија да изучи занаш, ниши да научи да јиши, али се зашо у шоку своја дгадесетије још јодшиње јодвија у Нијријској Гори, јодвијава на овај начин: кујујући у Александрији за свој новац, који сијече својим јрудом, разноврсне лекове и сваковрсне келијске још јаршиње, он је њума снабдеваша браћију за време болеснији. Дојађало се да он од раној јушира ја до јаршија још јодневу, обилази исијоснице и манастире и све јармошње келије и јелега да није ко у болеснији. А носио је са собом суво јрожје, јабуке (нап), јаја, јијенични хлеб, све оно што је било још требно болесницима. На тај корисан начин овај јодник Божији живео је до дубоке сјароснији. Пред јодкојење, он јредаје све сјвари једном монаху који је био још јуши љеја, и замоли ја да настани љејово дело. Јер је и јакав јодвији још јарбан у Нијријској Гори, у јустињи, на којој живи јеји хиљада монаха.

• Пројојејер-сјаврофор др Зоран Крснић

Професор

Срби нису „П

Универзитетски професор и научни радник проф Радивој Радић је један од наших најзначајнијих познавалаца византијске историје и цивилизације. Из обимне библиографије поменућемо докторску дисертацију „Време Јована V Палеолога (1332-1391)“, „Области господари у Византији крајем 12. и у првим деценијама 13. века“, „Страх у позној Византији“ и „Из Цариграда у српске земље. Студије из византијске и српске историје“. Полемичким текстовима и књигама растајнио је фалсификате публициста који су памфлетима митологизовали Србе у „народ најстарији“. Осим академских радова посебно су значајне Радићеве књиге које су популаризовале византијску историју.

■ Криза деведесетих произвела је потпуну националну дезориентацију у најважнијим сегментима српског друштва.

После грађанског рата настаје период великих фрустрација, сиромаштво и слом националног

самопоштовања. Појављује се силесија књига квазисторичара који буде свест о српству примамљивим заблудама. Како сте Ви у својим књигама и полемикама брањили историјску науку?

- Мене зајима само историјска истина без обзира да ли ми се она свиђа или не. Сваку помисао на дотеривање и улепшавање историје сматрам скаредном и једном врстом светогрђа. У полемици са псевдоисторичарима сам брањио занат историчара, наслеђе наше критичке историографије и, коначно, методологију историјске науке. Уопште, постоји велики јаз између науке и квазинауке. Псевдоисторичари су без правих аргумента и врло бахато увредили историчаре од заната тврдећи да из неких разлога намерно сакривају „праву“ историју Срба, да су својеврсни таоци некакве „бечко-берлинске“ школе и, најзад, плаћеници Ватикана, па стога не виде истину која им је пред очима. То би било исто као када бисте банка оптужили да користи лажни новац или златара оклеветали да уместо накита од племенитих метала подмеће некакву бижутерију. Књигу сам написао у полемичком тону, који не само дозвољава него и подразумева одређену иронију, и у њој сам оповргао и исмејао неке од њихових „аргумента“ који говоре о неизмерној старини српског народа и српском као прамајци свих језика.

■ „Новоромантичари“ су понудили бајковиту тезу „Срби народ најстарији“. Каква је штета начињена друштвеној свести српског народа овим злоупотребама и фалсификатима?

- То је један бесмислен и неутемељен мит који би био чак и смешан да међу Србима није стекао одређени број присталица који су га преозбиљно схватили. Приче о неизмерној старини српског рода, којима су појединачни медији, па и неки центри моћи, засипали своју публику, код дела српског народа подгревали су аутизам, ксенофобију и неку врсту разметљиве самодовољности. У годинама

РАЗГОВОР

Радивој Радић, византиолог

ОСЛЕДЊИ ВИЗАНТИНЦИ[“]

Псеудоисторичари се радо позивају на Српску Православну Цркву и нашу духовну традицију. Наравно, уопште није спор на велика улога коју је наша Црква одиграла у српској историји. На другој страни, људи из Цркве, барем они чији се глас у јавности чује, колико знам никада нису подгревали идеје о Србима као најстарijem народу на планети.

санкција, беспарице и свеопште дезориентације, помало збуњеном делу популације годиле су приче да смо старији и бољи од других које је нудила ова неизбідна дружина новоромантичара. Није узалуд речено да је за истину најтеже време када све може да буде истина. Посебно је занимљиво колико је та небулозна теорија имала и још увек има присталица у српској дијаспори широм света. Утисак је да Србе у туђини притискају печалбарска меланхолија и осећање да су у својим новим домовинама заувек осуђени да буду грађани другог реда. Међутим, и тада, када је кренуо талас псеудоисторије, појединци су показали духовитост и искричавост српског духа, па су са подсмећом истицали како су најпре настали Срби, па онда амебе, па тек онда сви остали.

■ Новокомпонована патриотска историја штампа се у вртоглавим тиражима. Постојећи приручници за српску историју са обимним научним доказима нису занимљиви делу српске популације. Да ли је решење у издавању популарних повесница српског народа утемељеним у историјским изворима, које би радили стручни историчари?

- Мислим да је писање популарних, или научно заснованих повесница српског народа један од начина да шире публика боље упозна нашу историју. Ипак, међу Србима ће увек ће бити и оних који воле да верују у прикривање „праве“ историје, у некакве завере, у идеју да цео свет ништа друго не ради него само смишља како да напакости српском народу. Један колега је напра-

вио јасну дистинкцију и с правом закључио да историчари пишу за оне који хоће да знају, а псеудоисторичари за оне који хоће да верују.

■ Академик Сима Ђирковић је у књизи „Срби међу европским народима“, које српско издање није прошло запажено у Београду, обухватава целовиту историју – од досељавања на Балкан, до деведесетих година 20. века. Књига је преведена на неколико језика. Зашто је готово игнорисана у српској јавности?

- Ту изванредну књигу објавила је једна мала, али збиља изванредна издавачка кућа, кућа која нема много начињана и могућности да рекламира своја издања. Уз то, Ђирковићева књига није јефтина, због своје опреме она заправо и није могла да буде јефтина. Њен излазак није пратила агресивна кампања каква прати нека друга издања, тако да се на неки начин изгубила у огромном броју књига које свакодневно излазе. Нарочито желим да нагласим да је у нашој средини у последњих неколико деценија пок. проф. Ђирковић вероватно био једини историчар светског формата и да је само он могао да напише историју Срба од досељавања на Балканско полуострво до деведесетих година прошлог века.

■ Да ли површност и бахатост псеудоисторичара и данас утиче на део српске популације?

- Одговор на то питање је, на жалост, потврдан. Њихове књиге, које имају прилично велике тираже и које нису скупе, и даље се неуморно штампају. На трибинама у појединим градовима Србије они промовишу те књиге и своје

теорије о вишемилијенијумској старини српског рода. Уз то, на таквим окупљањима један од корифеја међу псеудоисторичарима савременој Европи, „очински“ упућује дирљиву поруку: „Сви сте ви деца Србије, а ви се љутите колико хоћете!“ Та срцепарајућа и гротескна сцена као да је истргнута из неке од урнебесних комедија Бранислава Нушића или Душана Ковачевића.

■ Како Јован Деретић и Олга Луковић – Јлановић на лингвистици и необуздано машти граде тезу о Србима као „небеском народу насталом пре Адама“?

- Своје „епохалне“ тезе псеудоисторичари темеље на произвољном поигравању са лингвистиком тако што речи из савременог српског језика уподобљавају неким сазвучним речима из старијих језика. Тако, на пример, када су чули да су Етрурци себе називали Расена, одмах су то повезали са Расом и Рашанима и „доказали“ да су Етрурци заправо Срби. Следећи ту „методологију“ сасвим лако ћемо доказати да је јужноамеричка држава Чиле такође српска јер њен назив долази од наше речи чиле која је хипокористик, односно име из милоште од чика или чича. На сличан начин се може „доказати“ и да је име афричке државе Мали настало од српског приједа мали, па је и то једна од српских држава.

■ „Новоромантичари“ су измислили и подметнули речи Светом Сави, које, зачудо, некритички преузимају и истраживачи. Ради се о тзв. одломку Савиног писма епископу Иринеју, који зна свако од нас и приписујемо га светитељу: „Исток мисли да смо ми Запад, а Запад да смо Исток. А ми смо Срби судбином предодређени да будемо Исток на Западу и Запад на Истоку и да признајемо изнад себе само небески Јерусалим, а на земљи никога“. Какву врсту интелектуалне одговорности мора да има истраживач духовне и националне прошлости?

- Историчар никада не сме да сметне с ума начело које је најјезгровите сажео римски историчар Корнелије Тацит: *sine ira et studio* („без мржње и пристрасности“). Истраживач наше прошлости такође треба да се увек изнова враћа историјским изворима и да непрестано проверавају своје закључке. Ми са пуно разлога можемо бити поносни на нашу прошлост. Међутим, у последње време су неки појединци из хиперкритицизма или

неких других разлога, у које овога пута не бих хтео да улазим, почели да „смањују“ и деградирају нашу историју. Тако су се појавиле тезе да је Косовска битка била сасвим беззначајна, да се радило о неважном окрају некаквих феудалаца, да је посреди био широки савез балканских држава. Будући да се нама може приписати одређена болећивост када је у питању Косово и чувена битка, цитираћу енглеског византолога Доналда Никола, једног од најбољих познавалаца позновизантијске историје, који је записао: „Спољашњим деловима византијског света као што је била Србија, судбина је била наклоњена и пропали су у пламену славе, на Марици и Косову, у биткама које су ушли у легенду. Византинци су били осуђени на полагану смрт која није створила херојска дела. Једино на самом kraју било је херојства – у Цариграду, маја 1453. године. Па ипак, Византинци у свом ропству нису певали херојске баладе (као Срби) већ тужбалице над изгубљеним градом и светом.“

■ Колико је у протеклом „заслађивању“ историје злоупотребљена духовна традиција и Црква?

- Псеудоисторичари се радо позивају на Српску Православну Цркву и нашу духовну традицију. Наравно, уопште није спорна велика улога коју је наша Црква одиграла у српској историји. На другој страни, људи из Цркве, барем они чији се глас у јавности чује, колико знат никада нису подгревали идеје о Србима као најстаријем народу на планети. У нашој Цркви постоји читав низ људи који изванредно познају историју Срба у средњем веку и узалудно је њима подастирати такве ненаучне теорије.

■ После деценијског југословенства, па нагло пробуђеног српства па научним произвољностима ових „истраживача“, како данас српство доживљавају генерације младих људи?

- Синтагма „млади људи“ означава веома хетерогену групацију, а древна истина да људи више личе на своје време него на своје очеве уверава нас да се и народи мењају. Мислим да већина младих људи има одмерен и исправан став према српству, али један део прихвата теорије псеудоисторичара и остаје заробљеник националних фрустрација. Оно што мислим да је добро код младих генерација је окренутост будућности. Премда сам историчар и по природи ствари загледан у прошлост, сматрам да су Срби често превише окренути прошлости уместо да гледају напред, у будућност. Наравно, треба познавати прошлост и не сме се запоставити, али се ипак живи у садашњости која је била дојућешња будућност.

■ Да ли ново кризно време доноси нову опасност, па патриотску историју смењује нови талас одрицања

националног и духовног идентитета?

- Мислим да у свеопштој глобализацији имамо један талас одрицања националног и духовног идентитета, али хоћу да верујем да он није толико јак. Француз и Немац су најпре Француз и Немац, па тек онда хуманисти, Европљани или грађани света. И мислим да је то у реду.

■ Бавећи се позновизантијском историјом, осим академских дела, написали сте књиге које нам на научно популаран начин објашњавају историју Византије. Какво трајање византијских вредности имамо у

српској историји некад и сад?

- Срби су у средњем веку били део тзв. „византијског комонвелта“, јединствене заједнице народа чија се култура одвијала под утицајима рафиниране и надмоћне византијске цивилизације. Међутим, бесмислене су приче да су „Срби заправо последњи Византинци“. Православље је највеће и најтрајније наслеђе које је Византија завештала многим народима. Наравно, одсјаји византијске цивилизације приметни су у неким уметничким правцима и неким књижевним жанровима.

■ Какве путоказе ишчитавамо у везама Византије и Србије? Зашто је важно да проширујемо и обогаћујемо познавање и разумевање византијског света?

- Познавајући византијску историју боље ћемо разумети историју наших предака у средњем веку. С друге стране, да не постоје византијски историски извори, наша знања о прошлости Срба била би далеко сиромашнија.

■ Георгије Острогорски каже да је Византија као најзначајније наслеђе словенским народима оставила хришћанску веру, грчку културу и римска државна начела. Колико су за историјску и духовну виталност српског народа и државе данас важна ова начела?

- Срби нису „последњи Византинци“ како се може чути од појединачних занесених родољуба или помодних ексцентрика, или, уопште, неких који нису довољно упућени у средњовековну историју. Међутим, остаје чињеница да су они у великој мери следили византијске цивилизацијске обрасце. Истина, као најзападнији православни народ, Срби су претрпели и одређене утицаје из латинског света западне Европе, али остаје чињеница да су византијски ипак били пресудни.

■ Близко Вам је становиште о константности одређених појава у

У сусрет новим изазовима

■ У којој мери је православно хришћанство окосница укупног друштвеног живота у Србији данас?

Српска Црква има своје важно место у укупном друштвеном животу Србије данас. Православље је важан део нашег националног идентитета, тако да и неки атеисти најискреније истичу да се осећају припадницима православне хришћанске цивилизације. Попут осталих цркава у земљама некадашњег источног лагера, Русији или Бугарској на пример, наша Црква је показала своју виталност и прошла нимало лаке деценије у другој половини XX века. Сада је за њу стање неупоредиво лагодније и пред Српском Црквом се отварају разнолике могућности.

РАЗГОВОР

људској историји и немоћи човека да се супротстави усуду историје. Колико нам трагична историјска судбина даје смернице пред искушењима времена?

- Наравно, није све што се дешавало, што се дешава или што ће се тек десити предодређено још у прамаглини. Читав сплет различитих чинилаца утиче на историјске токове. Неке ситуације се понављају, има закономерних процеса, али нешто зависи и од људи који су у прилици да делују на историјске процесе. С тим у вези, неко је лепо приметио да се историја понавља само у главама историчара. Мало ћу да се нашалим позивањем на један сјајан и мени врло омиљен афоризам нашег писца Милована Вitezовића који вели да се историја понавља јер човечанство никако да схвati пређено градиво.

■ Шта значи када кажете да је снага убеђења и снага истинске вере од пресудне важности у људској историји?

- Не само велики људи, они који су стварали историју, него и огромна армија обичних људи, њихових следбеника, ношени одређеним идејама, мењали су и преусмеравали повесне токове. Добар пример су рани хришћани. Веома је импресивно како је једна мањина, временом, израсла у надмоћну већину. Снажан утисак остављају њихова морална чврстина, сјајна организација, солидарност и изузетан смисао за заједништво. И цар Јулијан Отпадник, један од највећих хришћанских противника, потиштено, али стога не мање задивљено, признаје како су у најтежим ситуацијама, приликом епидемија опасних болести, хришћани подједнако помагали како својима тако и паганима, док би се ови други одмах разбежали. Утисак је да су тада хришћани живели у уверењу да њихово време неумитно долази, па су се прилагодили ондашњем свету у којем су живели свесни да ће доћи време када ће по својим начелима они мењати тај свет.

■ Како су мисао о Богу, Божанској вољи и страху од Бога који је истовремено и љубав према Богу, очували човека средњег века, све до пропasti цивилизације пред другим врстама страха и какав је одговор на исто питање данас?

- Данашњи људи, па и најмеродавнији стручњаци, могу само делимично да разумеју средњовековног човека и проникну у његов мисаони систем. Доста дugo је средњовековни човек потцењиван као неко које биготан, верски затуцан и мрачан. То је само део предрасуда о средњем веку који је на неки начин остао пасторче историје. Остаци таквих предрасуда постоје и данас, па када неког хоћете да увредите ви му кажете да је из средњег века. У ствари, средњи век је био доба вере у најплеменијим значењу те речи.

• Разговор водила Славица Лазић

Из опуса проф. др Р. Радића

Срби пре Адама и после њега

Књига је одговор проф. Радића на буџицу књига српских псевдоисторичара у којима се доказују невероватне тезе, попут оне о Србима – „народу најстаријем“. Проф. Р. Радић опорвава тврђење српских „новоромантичара“, како их назива, и доказује колико је тако нешто недопустиво када је о озбиљној науци реч.

Константин Велики – најмоћни хришћанства

У књизи, проф. Радић се кроз десет поглавља бави римском историјом и историјом хришћанства у прва три века, затим

Константином Великим који је препознао огромну снагу нове вере, као и новом епохом у светској историји која је започела са хришћанством. Аутор је нагласио да је трагајући да одговором да ли ће хришћанство умрети дошао до одговора да је седамнаест векова опстало превасходно захваљујући смислу за заједништво и спремности на жртвовање.

Време Јована В Палеолоја (1332-1391)

За књигу проф. Радић је године 1993. добио Октобарску награду града Београда за научу, а за књигу Страх у

позној Византији, 1180-1453, I-II добио је награду „Лаза Костић“ на Новосадском сајму књига, награду „Светозар Милетић“ за публицистичку и награду Вукове задужбине за науку (2000).

Византија – џурој и Јеремијенш

Књигу чине 28 поглавља која откривају свет Византије, дајући преглед византијске историје, културе и политике.

Византија и Србија

Недавно је објављена и најновија књига проф. Радића. Пламени и одсјаји, која садржи 16 радова овог знаменијег српског византолога насталих у последњих 20 година.

Из Цариграда у српске земље

У књизи су сабрани радови проф. Радића на тему везану између Византијског царства и јужнословенских земаља – првенствено српске државе – у касном средњем веку.

Ко је Старац Данâ?

У цркви Светих апостола у Пећкој Патријаршији налази се необична и загонетна фреска на којој је представљен лик седе косе и браде уз натпис на црквенословенском језику Ветхиј денми, као и натпис уобичајен за Христове иконе – ИС ХС. Кога представља ова фреска? И ко је Ветхиј денми, Старац Данâ или Стар Данима?

Први пут се спомиње у Старом Завету, у књизи пророка Данила. Пророк Данило је живео крајем седмог и почетком шестог века пре Христа. Као младић, одведен је у Вавилон где је постао саветник вавилонском владару Навуходоносору. Доживео је пад вавилонског царства и био на високом положају и у персијском царству. Његова књига, коју су хришћани уврстили међу пророчке књиге Стогра Завета, састоји се из два дела. Први део описује искуства Данила и његових пријатеља у Вавилону, док је други део писан у првом лицу и описује Данилова виђења и пророштва. Сматра се да је садржај другог дела књиге (7-12) есхатолошки, односно да ту наведена пророштва треба разумети као виђења.

последњих времена.

У седмој глави, Данило у сну види уздизање четири светска царства након којих следи владавина онога који ће „војевати са свечима и надвлачивати их“ (20, 25), односно Антихриста, све „докле дође старац [Старац Данâ] и даде се суд свечима Вишњега“. На другом mestу (9-11), Данило описује страшни тренутак суда и описује изглед Старца: „Гледах докле се поставише пријестоли, и старац [Старац Данâ] сједе, на ком бјеше одијело бијело као снијег, и коса на глави као

чиста вуна, пријесто му бијаше као пламен огњени, точкови му као огањ разгројио. Ријека огњена излажаше и течијаше испред њега, тисућа тисућа служаше му, и десет тисућа по десет тисућа стајају

¹ грч. ὁ παλαιὸς ἡμερῶν, енг. Ancient of Days. Назив Старац Данâ означава онога који је стар мноштво дана, који је од вечности, који је одувек.

Ко је тајанствени лик који се помиње у књизи пророка Данила и Откривењу светог Јована Богослова, а у иконографији изображава као Христос са седом косом и брадом?

пред њим; суд сједе и књиге се отворише“. Данило даље провиђа да ће царство звери бити уништено, а да ће се доласком Старца Данâ и након његовог суда, успоставити вечно царство Вишњега који ће владати са својим светима.

ти сасвијем.“ (Дан. 7, 26), а у Другој посланици Солунјанима читамо: „И тада ће се јавити безаконик којега ће Господ Исус убити духом уста својих и уништити појавом свога присуства“ (2Сол. 2, 8). А у вези са судом, Господ каже: „Јер Отац не суди никоме него је сав суд дао Сину“ (Јн. 5, 22).

Бог Отац или Бог Син?

Очигледно је да Старац Данâ из визије пророка Данила представља Бога. Питање је, пак, да ли се ради о Богу Оцу или Сину? Виђење Старца Данâ који се појављује, уништава царство звери, суди на последњем суду и затим влада вечно са својим светима, сасвим јасно указује на

Исуса Христа, за кога Симбол вере каже да ће „опет доћи са славом да суди живима и мртвима и Његовом Царству неће бити краја“. С обзиром да Црква верује да Стари Завет добија своје пуно значење и смишао тек кроз Нови Завет, и да га стога треба тумачити у светlostи Новога Завета, важно је да и ово пророштво сагледамо на тај начин. Обратићemo најпре пажњу на Христов опис последњих времена и Његовог другог доласка забележеног у Матејевом јеванђељу, глава двадесет четвртa.

Данило говори о Сину

човечијем који долази са обласцима небеским („Видех у тврдите да је Старац Данâ заправо Син Божији, Исус Христос. Ипак, постоји једна реченица у пророштву Даниловом која је неке Оце наводила да сматрају како је загонетни лик из Даниловог виђења, уствари, Бог Отац.

Старац Данâ – Први и Последњи

Ипак, књига која у највећој мери открива значење Данилових виђења јесте Откривење Јованово. На почетку Откривења свети апостол Јован пише: „Бијах у Духу у дан Господњи, чух глас иза себе силен као труба... И обазрех се онамо да видим глас који говораше са мном и обазрјевши се видјех седам свјећњака златних, и усред седам свјећњака Неког налик на Сина човјечијега, обучена у дугачку хаљину и опасана по прсима појасом златним. А глава његова и коса бијаше бијела као бијела вуна, као снијег и очи његове као пламен огњени. И ноге његове као сјајни бакар кад се зажари у пећи; и глас његов као хука великих вода“ (Отк. 1, 10-15). Апостол Јован даје опис који је готово истоветан опису Старца Данâ код пророка Данила и даље наставља: „И кад га видјех, падох к ногама његовим као мртв и Он положи десну руку своју на ме, говорећи: Не бој се, ја сам Први и Последњи. И Живи; и бијах мртв и ево жив сам у вијекове вијекова, и имам кључеве од смрти и од пакла“ (Отк. 1, 17-18). Нешто касније, глас каже: „Тако говори Син Божији, чије су очи као пламен огњени...“ (Отк. 2, 18), а на самом kraju открива се као Исус Христос речима: „Ја сам Алфа и Омега, Први и Последњи, Почетак и Свршетак... Ја, Исус, послах анђела својега да вам посједочи ово у Црквама“ (Отк. 22, 13-16).

Чини се да на основу Откривења можемо без икакве сумње тврдити да је Старац Данâ заправо Син Божији, Исус Христос. Ипак, постоји једна реченица у пророштву Даниловом која је неке Оце наводила да сматрају како је загонетни лик из Даниловог виђења, уствари, Бог Отац.

ЦРКВА И УМЕСТНОСТ

Старац Дан, фреска из Цркве Светих Апостола, Пећка Патријаршија

Ради се о речима: „Видјех у утварама ноћнијем и гле, као син човјечији иђаше с облацима небеским и дође до старца и стаде пред њим. И даде му се власт и слава и царство да му служе сви народи и племена и језици (Дан. 9, 10):“

Уколико је Старац Дан ћристос, то би значило да Син човечији долази самоме себи, што је апсурд. Зато је за неке тумаче било логичније да закључује да је Старац Дан Бог Отац. Ипак, већина тумача сматра да наведене речи пророка Данила представљају негово пророчко провиђање догађаја Оваплоћења, односно узимања људске природе од стране Предвечне Речи Божије. Тако би Син човечији из Даниловог виђења био слика људске природе, а Старац Дан слика Божијег Сина, а цело виђење најава и праслика Оваплоћења. Будући да је Данилово сновићење само сенка стварног догађаја, не изненађује што је непотпуно и недовољно јасно.

Свети Јован Дамаскин у свом спису О божанским иконама 3.26 каже: „Данило

је видео тип и слику онога што ће се дододити у будућности, односно, невидљиви Син и Реч Божија је требало да постане прави човек да би се могао сјединити са нашом природом“. Свети Амоније сматра да у подобију Сина човечијег Данило предвиђа оваплоћење Јединородног (ПГ 85, 1380А). Свети Атанасије у беседи на рођење Христово каже: „Старац Дан је постао дете“. Потврду налазимо и у црквеним песмама и молитвама. „Родила си нам Старог Данима као ново Дете...“ (Богородичен, 8. песма, јутрење уторка, шести глас) или „Превазишла си законе природе, о пречиста Кћери, доневши на свет Дете које је и Законодавац и Старац Дан...“ (Богородичен, 8. песма, јутрење пете недеље Великог поста).

Старац Дан у иконографији

Када је реч о иконографији јасно је

да Црква сматра да се у лицу Старог Данима изображава Исус Христос, на шта указује и натпис ИС ХС који готово увек стоји уз ову представу, као и орел специфичан за Господа Исуса Христа. Ипак, од једанаестог века почиње да се неправилно употребљава и за изображавање Бога Оца поред Христа и голуба у композицији Очинство која није богословски оправдана нити исправна. Иако се не ради о представи Бога Оца, како на пример, наводи Дионисије из Фурне у својој чувеној Ерминији, може се сматрати да се при изображавању Христа као Старог Данима имају у виду и Христове речи: „Ја и Отац једно смо“ (Јн. 10, 30) или „Ко је видео мене, видео је Оца“ (Јн. 14, 9), у смислу да та представа приказује Христа у пуној слави и лицу Оца. Старац Дан (или Стар Данима) је Христос, а Он је икона Очева и на њему је пуноћа Очеве славе.

• Ирина Радосављевић

Свештенство у Босанско-херцеговачком устанку 1875-1878

И у другој половини XIX века представници српског свештенства учествују у ратним окрајима, бијући битку за национално ослобођење. Главари и војводе побуњених Херцеговаца били су људи свештеничког стаљежа, овом приликом набрајамо само најистакнутије као што су: војвода гатачки поп Богдан Зимоњић, невесињски војвода поп Поро Радовић и архимандрит манастира Дужи Мелентије Перовић (Владимир Красић, Устанак у Босни од 1875-1878, Нови Сад 1884, стр. 45-46). Ратне вође у Босанској Крајини су представници православног клира, а имена су им: у народу познати попови Илија Билбија, Давид Грубор, Поро Зорић, Стево Поповић, Јован Гак, Ђоко Каран, као и игуман Кирило Ачић. У каснијем развоју устанка учешће су узели свештеници Јово Пећанац и Трифун Станисављевић. У устанку су погинули свештеници Лазар Ђулибрк и Лука Недимовић (В. Красић, н. д, стр. 49, 164, 211).

Устаници под вођством војводе Голуба Бабића, тукли су турске снаге у Мрачашком Кланцу, Стожиштима, Дулери и другим местима (В. Красић, н. д, стр. 115-124). За своје праведне битке снагу су црпели из православне духовности. У месту Тишковац, на развалинама цркве коју су Турци порушили одслужио је Св. Литургију плавањски парох Петар Петрановић са свештеномонасизма Илијом Билбијом и Давидом Грубором. Очевидац и историчар је забележио:

„Војска се по строгом војничком реду уврста и три пута парадно испуца. Том свечаном приликом опале и њихова два топића, које су дотле били прибавили, тобиџија им је био Ацо Радосављевић. Полазећи на Унац и ова су два топа гонили уза се. Заставу је носио Поро Ковачевић са Цвјетнића. Он је има осам брата и стара оца, ковача, па би се за њих знало рећи, да су они други Југовићи. Један између те браће по имену Ђуро, био је с онима, који су најпре скочили и побили оне заптије турске на Цвјетнићу“ (В. Красић, н. д, стр. 125-126).

Војно свештенство као институција

Војне свештенике и обављање верске службе у војним јединицама предвиђају два законска акта у Кнежевини Србији, оба из 1839. године. Први је Устројеније гарнизоне војске (од 31. маја), а други Закон војени (од 31. октобра). Свештеници су у јединицама обављали верске обреде и својим примером сведочили хришћанске вредности. Положај војске, а тиме и њене верске службе прописују закони: Закон о устројству стајаће војске (1860) и Закон о устројству народне војске (1861), али највише о војном свештенству говори законски акт донет 24. фебруара 1876, уочи рата са Турцима –

Прилози за исτорију војној свештеничкој Цркви и војсци

**Средином XIX века установљен је обичај
да се на заставама регуларних војних
јединица приказују светитељи, углавном
из реда св. ратника или небеских сила:
Св. Георгије, Св. Архангел Михаил, Св.
Димитрије, али и Св. Андреј Првозвани и
Св. Алимпије.**

ИСТОРИЈА

Причешће војника пре битку на Солунском фронту (из заоставашине војног фотографа Ристе Шуковића)

шенства (2. geo)

Устројство целокупне војске. Војни свештеници су додељени Врховној команди, командама дивизија и бригада. Било је прописано да при Врховној команди буде војни владика који би био одговоран за целокупно војно свештенство.

За време ратних окршаја место му је одређивао начелник штаба Врховне команде, а дужности су му биле да се стапа да сви свештеници буду на прописаним местима ради молитве, да бодре војнике и тако им јачају борбену готовост и да деле Св. Причешће онима који су на самрти. Доцнији закон о Устројству војске од 3. јануара 1883. војне свештенике при гарнизонима постављао је на ниво помоћне струке, односно хонорарне делатности. Војни капелани су били локални парохијски свештеници. Они су војницима држали часове веронауке, вршили обреде заклете, освећење заставе, служили Св. Литургију на велике празнике, пуковске славе и црквено-др-

жавне светковине.

Војничке инсигније усвајају елементе из православне иконографије. Прве заставе у Карађорђевом устанку имају, сасвим разумљиво, крст у неколико форми и одговарајућу паролу „С Богом за крст и отечество“. Исто тако, већ од прве Карађорђеве заставе, на платну се налазе и иконичне представе Светих предака – царева и краљева. Обнавља стари обичај да на заставама буде неки лик из династије Светих Немањића.

Средином XIX века постаје устаљени обичај да се на заставама регуларних војних јединица приказују светитељи, углавном из реда св. ратника или небеских сила: Св. Георгије, Св. Архангел Михаил, Св. Димитрије, али и Св. Андреј Правозвани и Св. Алимије.

Карактеристичан је патриотски чин свештеника Јована Јовановића – Бришинца (1889-1894), потоњег епископа нишког који је, када су Турци 1862. годи-

не бомбардовали Београд самоиницијативно командовао одредом ђака Београдског Лицеја и Богословије са којима држи неке положаје на градским барикадама. Надимак Бришинац носи по месту Бришево код Санског Моста. Јаци Београдске богословије се добровољно прикључују у рат за ослобођење 1877/1878. године и углавном служе у артиљеријским јединицама.

Свештеници у ослободилачким ратовима Србије

Црква се у српско-турском рату 1876/1878. ставила потпуно на располагање држави, делећи ратне напоре са целокупном нацијом. На молбу министра војног митрополит Михаило је дозволио да у случају „опште користи“ црквени конаци и економске зграде могу да служе војној позадини и интен-

Помен Ђоћинулим војницима у
Првом балканском рашу

дантури. Тако је преко окружних протопрезвитера послao 1. априла 1876. наредбу парохијским свештеницима:

„Манастири и њихове зграде у оскудици у зградама за сместишта за храну, фураж, муницију, рањенике и болеснике могу употребити за подмирење ових потреба“ (Уредбе и прописи Митрополије београдске 1857-1876, књ. 2, приредили Зоран Ранковић и Мирослав Лазић, Епархија браничевска, Пожаревац 2010. стр. 307).

Митрополит Михаило својим актом од 20. маја 1876. године даје свештеницима упутства како да се понашају у ратном стању: „Свештеници у војsci одржавајте свој карактер свештенички и војнике ободравати за издржавање тешкоћа војнички, вршити општу молитву, читати болеснима молитве, тјешити их св. вером и надежом на Божију помоћ, исповедати и причешћивати болне и умрле сарањивати, светити водицу и кропити војску“ (н. д. стр. 310).

Формацијски распоред према коме ће свештенство подмиривати духовне потребе војника је одређен 22. маја 1876: „Мислимо да неће поћи сви одређени за војску свештеници, него ће само један и то бригадни поћи“ (н. д. стр. 311). Остали су задржани на редовним парохијским обавезама и дужностима „ради потребне народу и цркви верозаконе услуге“ (н. д. стр. 312). Ипак, све духовне сile и мисли су биле управљене ка победи правде. Митрополит је препоручивао одржавање додатних молебана за победу српског оружја: „да се свима Манастирима и Црквама Отечества нашег чине молебства во времја брани за победу супостат наших агарјанин, и то да се почне у недељу 20. јуна ове године. Ово саобщавајући Конзисторија нам препоручује, да сво свештенство вашег округа о томе известите с тим упутством, да сваке Недеље и празника у својој Цркви и по варошким Црквама јеже дневно означенено молебнице свршују“ (н. д. стр. 314).

Министар војни је 1. децембра 1876. наложио командантима војних округа „да се одсада Свештеници само бригадни и

Икона - војничко

Знамење

Војничке инсигније усвајају елементе из православне иконографије. Прве заставе у Карађорђевом устанку имају, сасвим разумљиво, крст у неколико форми и одговарајући паролу: „С Богом за крст и отечество“. Исто тако, већ од прве Карађорђеве заставе, на платну се налазе и иконичне представе Светих предака – царева и краљева.

је сносе. Умирућима сам свеће палио и вером у Бога и надом у Царство блажених тешио. Најзад умрле сам војнике опевао.

Кад је 17. јула турска војска од Ниша ударила на шанчеве и висове Грамадске ја сам тада налазећи се у шанцу где се борба водила, при трајању канонаде, стојећи код својих војника, храбрио их и соколио, опомињући их на славна дела предака својих и у исто време давао сам им угледа у свом личном пожртвовању. Затим за сво време трајања борбе пред Књажевцем у винограда књажевачких, као и увек доцније, ја сам налазећи се непрестано код својих војника, давао увек свесног израза своје дужности и свога положаја“.

Милан Радивојевић, свештеник кушиљевачки је као парохијски свештеник доприносио моралној потпори ослободилачкој борби нације. У свом извештају окружном протопрезиветеру од 24. децембра 1878. каже: „kad је православна бошњачка и ерцеговачка нејач запомагала за помоћ, говорио беседу нашим парохијанима, у којој сам позвао да притечну у помоћ браћи својој...“ Људи су потакнути његовим речима почели да скupљају новчане прилоге.

Православље је званично у Краљевини Србији до 1918. године била државна вероисповест и вероисповедање већине њених становника. Ипак, занимљиво је и важно рећи са становишта наше теме да је верску службу у српској војsci обављало и свештенство јеврејске и исламске заједнице, који су били војни рабини и имами. У Краљевини СХС (Југославији) верску службу су обављали и римокатолички свештеници.

Српско православно свештенство је у Првом Светском Рату скупо платило цену националног јединења и ослобођења. Према неким прорачунима убијено је од непријатеља, страдало од глади и изнурености у интернацији 580 свештеника, а само у нишком крају су бугарске окупационе власти грозном смрћу умориле 50 српских свештеника.

• Радован Пилиловић

Пример војног свештеника у рату

По окончању ратних дејстава у српско-турском рату 1877/1878 године војни свештеници су били дужни да поднесу извештај о делатности окружним протопрезиверима. Овде објављујемо само неке, из Архива Епархије браничевске, које нам је несебично уступио колега Мирослав Лазић. Тако, из извештаја од 28. децембра 1878. пароха ракиначког Јована А. Илића, иначе војног свештеника Првог млавског батаљона у Пожаревачкој бригади, дознајемо:

„Сваког јутра и вечера моја је дужност била да у свом батаљону молитву очитам, после које, увек сам са војницима својим водио разговоре и изводио поуке на сазидавање вере и морала, љубави ка слободи и према неослобођеној браћи. Оболелим војницима молитве сам читao и душевног им лека пружао. Рањеним војницима давао сам моралне утеше и душевне помоћи да болове трпељиви-

ИСТОРИЈА

Из ис^торије юравославног школс^тва

Богословска школа на острву Халка

У Богословској школи на Халки нису се образовали само православни Грци, већ је она имала међународни карактер и значај

Учионица на Халки 1959. године

Црква Свете Тројице на Халки – унутрашњошт

Богословска школа на Халки

Богословска школа на острву Халка, другом по величини из групе Принчевских острва (због великог броја манастира некада званих „Монашка острва“) у Мраморном мору, недалеко од Цариграда, основана је 1844. године, али њена историја сеже у византијски период. Школа је основана на манастиришту, на месту на ком се налазио патријаршијски Манастир Свете Тројице, који је по предању у 9. веку обновио Св. Фотије Велики, патријарх цариградски. Манастир је био центар учења и знања, а у њему се налазила једна од најбогатијих библиотека која је чувала бројне старе и ретке текстове. Манастир Свете Тројице је био важно место за изучавање богословских наука. Богословска школа на Халки је наследила ову улогу.

Током 19. века дошло је до обнове школства у оним срединама које су

падом под турску власт ушли у период стагнације и пропадања. Широм некада православног света осниване су школе и образовне институције, а црквена просвета је у овом периоду пробијала пут повратку образовања међу потлачене хришћане. Васељенски патријарх Герман IV (1842-1845; 1852-1853) је 1844. године, уз дозволу турских власти, обновио тада разрушени Манастир Свете Тројице и претворио га у богословску школу. Уз манастирску цркву су изграђене школске зграде и конаци, болница и остали објекти потребни за одржавање наставе и живот ученика и професора. Све грађевине биле су дрвене. Школа на Халки била је јединствена по томе што је то једна од ретких школа која је још од свога оснивања у просторијама за наставу имала скамије за леворуке ђаке.

Богословска школа на Халки је установљена првенствено да би служила потребама Васељенске Патријаршије и Православне Цркве у целини. Разлози који су довели до њеног оснивања су на првом месту били потреба за богословским образовањем православних клирика, неговање систематског богословског знања, потреба за супротстављањем новим антихришћанским идеологијама и философијама и потреба за супротстављањем прозелитским настојањима западних хришћанских деноминација.

У школи је било седам разреда – четири разреда на нивоу средње школе (тј. православне гимназије), и три виша разреда, за напредније богословске студије. 14. јула 1848. године су додељене дипломе првој генерацији свршених богослова ове школе. Школа је наставила да се развија и

расте, привлачећи ученике из свих помесних Православних Цркава.

Међутим, све школске зграде – изузев цркве – срушене су у земљотресу који је погодио ово подручје јуна 1894. године. Доброчинством Павла Скилициса Стефановића (Pavlos Skilitsis Stefanović), школа је обновљена и наставила је са радом 1896. године. Нова школска зграда на четири нивоа (сутерен, приземље и два спрата), коју је пројектовао архитекта Перикле Фотијадис, изграђена је у облику Ћириличног слова П (ово здање је адаптирано за савремене потребе током педесетих година 20. века).

Током 1899. године је школа реформисана и своје постојање наставила као петоразредна богословија рангирана више школе. Године 1923. је обновљен седморазредни систем, и у школи је тада поново било четири разреда средње школе а три године високе школе. У 1951. години је богословија скраћена на трогодишњу, док су високообразоване студије продужене на четврогодишње. У наредних 20 година ова црквено-образовна установа је достигла врхунац свог развоја, и у том периоду дала велики допринос савременој

богословској мисли – школујући најбоље богослове и пастире.

Школа – државни непријатељ

Одлуком турске владе, која је забранила рад образовним институцијама које нису под контролом државе и која је ометала рад ове установе (непризнавањем диплома и непризнавањем њеног високообразовног статуса), Богословској школи на Халки је 1971. године онемогућено примање нових студената – на основу спречавања „пропаганде и антитурских осећања“ – и тако је ова богословска установа практично укинута; упркос многим настојањима да се она поново отвори, питање будућности Богословске школе на Халки и даље је неизвесно.

У оквиру Богословске школе на Халки налази се манастирска црква Свете Тројице, а школски објекти поред учионица и кабинета обухватају и студентски дом, спаваонице, трпезарију, амбуланту, спортску салу и библиотеку са богатом колекцијом рукописа, чији фонд броји преко 120.000 књига и велики

Прогоњена мањина

Цариград, некада космополитски град и центар светских збивања, безмalo је у потпуности остао без хришћанских житеља, а горки грчко-турски рат је довео до тога да 1922. године Мала Азија изгуби своје житеље грчког порекла (којих је тада било око 2.000.000 душа, од којих су многи страдали и побијени) по први пут у писаној историји.

На почетку 21. века не јењавају повици за затварањем и укидањем Васељенске Патријаршије (или бар за њеним подвођењем под државну управу), тражи се претеривање патријарха, хришћанске цркве које су уништене у скоријим изливача мржње према хришћанима (само у Цариграду је током септембарског погрома 1955. године уништено 72 од тада преосталих осамдесетак цркава), или су конфискацијом насиљно преведене у државно власништво и претворене у музеје, не обнављају се нити се враћају својим власницима...

број периодичних издања.

Ова библиотека, у којој се налазе и манускрипти из 9. века, основана је још током византијске епохе. Патријарх цариградски Митрофан III (1565-1572; 1579-1580) је библиотеку даривао са 300 ретких рукописа, од којих се данас многи чувају у Патријаршијској библиотеци. Патријарх Герман IV је 1853. лично обезбедио средства за изградњу две камене зграде за библиотеку; после земљотреса књиге су премештене у хол школе, а 1927. године је библиотека пресељена на своје садашње место, у сутерен испод јужног дела зграде. Недавно су библиотеци додате и просторије за периодична издања, читаоница и канцеларија. Уз главну школску библиотеку постоји и студентска библиотека, основана 1923. године.

Школа се налази на врху Брда наде и својим положајем доминира читавим острвом; окружена је прелепим манастирским вртом препуним зеленила, што је чини местом изузетно пријатним за боравак.

У манастирској цркви чува се ретка икона Богородице са Христом из 14. века (Παναγία η Παισολύπη – „Богородица Тугог

**Школа на Халки
је позната и по
тome што је то
црквено-обра-
зовна установа
која је Цркви
дала највише
архијереја**

Дипломци и професори школе на Халки, на улазу у школу

зауставитељка") која је двострано живописана – са друге стране је осликано Распеће Христово.

Богословска школа на Халки је установљена Васељенске Патријаршије, и стога је васељенски патријарх са Светим Синоном њен покровитељ, управитељ и духовни водич. За унутрашња школска питања надлежан је директор школе, који се назива сколар. Он је уједно и председавајући школског професорског већа и игуман манастира.

Будући да је Богословска школа на Халки, која је настала из ставропигијалног Манастира Свете Тројице, функционисала као монашко братство, полазници су били искључиво мушки – лаици, клирици или монаси. Током школовања су полазници ове школе делили све: заједно се молећи, заједно обедујући и заједно учећи. Настава у средњошколским разредима је била слична настави класичне гимназије, док је настава из богословских предмета одговарала оној у православним богословијама. У вишим разредима је настава одговарала универзитетском моделу. Студенти и ђаци ове школе углавном су ступали у клир током школовања или после његовог завршетка: око 80% ученика је рукоположено у

клирике. Школа на Халки је позната и по томе што је то црквено-образовна установа која је Цркви дала највише архијереја.

У средишту студентског живота на Халки се налазило богослужење и учествовање у њему. Велика пажња је придавана учењу византијског појања и ђаци и студенти ове школе су били познати као изузетни појци.

Школа за све православне

Бројни православни теологи, клирици и јерари су богословске науке изучавали на острву Халка, у тамошњој Богословској школи. Из ње је изашло на стотине сведока православне вере, клирика и лаика, а међу њима су Св. Рафаило Бруклини (†1915), Св. Хризостом Смирнски (†1922), блажене успомене епископ Ђироакостијски Пантелејмон Котокос (†1969), васељенски патријарси Атинагора (†1972) и Димитрије (†1991), патријарх Александријски Партененије III (†1996), архиепископ северноамерички Јаков (†2005), затим васељенски патријарх Варнава, архиепископ аустралијски Стилијан Харкијанакис... У овој школи нису се образовали само православни Грци, већ

Страдања хришћана у Турској

Судбина Богословске школе на Халки је само делић страдања које је задесило хришћане у Турској, који су 1915. године чинили неких 20% становника ове државе. Те године су у мају започеле страховите репресалије над Јерменима из источног дела земље, и само тада је масакрирано 1.500.000 јерменских хришћана, док су преживели избегли у Русију и у друге земље. Больју судбину нису имали ни сиријски хришћани ни римокатолици у Турској, а судбину православних Грка илуструје чињеница да је 1923. године само у Цариграду живело скоро 150.000 грчких православаца: данас их у читавој Турској има мање од 2.500.

је она имала међународни карактер и значај: међу професорима и ученицима школе било је и богослова из словенског и арапског света. Од значајнијих српских богослова и јерараха, у Богословској школи на Халки образовање су стицали професор београдске богословије Јаничије Поповић (†1889), митрополит прашко-призренски Дионисије Петровић (†1900), епископ дalmatинско-истарски др Никодим Милаш (†1915), патријарх српски Гаврило Дожић (†1950), епископ тимочки др Емилијан Пиперковић (†1970), епископ захумско-херцеговачки др Атанасије Јевтић итд.

На Богословској школи на Халки је током њеног постојања дипломирало 990 полазника. Многи од њих су сахрањени на гробљу које се налази поред школе.

После укидања школе, школски комплекс, који данас служи као манастир, остао је место свеправославног ходочашћа које посећују људи из свих крајева света. О Богословској школи на Халки се данас ствара посебан Управни одбор који поставља Свети Синод Васељенске Патријаршије (у новембру 1998. године турска влада је наложила распуштање овог одбора; међутим, неколико недеља касније ова

одлука је повучена, под снагом притиска међународне заједнице). Постоји и удружење студената ове школе, са седиштем у Атини, које се залаже за обнову школе, а док до тога не дође обогађајуће школски библиотечки фонд и сакупља средства потребна за поновно власпостављање школе на Халки. Иако је затворена, школа се користи као простор за одржавање конференција, међу којима је и Међународна конференција о животној средини, и спремна је да настави са радом и прими око 120 студената.

• Срећко Лешевић

Студенти окапавају школски врш, слика из 1959. године

Студенти школе на Халки из различних крајева света

Andrej Zvajcincov

Поезија исписана камером

На питање новинара да ли је филм *Изинансива* обиљује билијским мотивима, режисер је одговорио да о сакралним и важним темама не треба причати наглас. Андреј Звјагинцев је остао доследан у свом ставу да тајна не мора бити разоткривена, те је на свако иоле провокативно питање чији би евентуални одговор разоткрио привидну недореченост његових порука, вешто и дипломатски одговарао делимичним негирањем, следећи концепцију идеје сопствених остварења: утолико се кинематографија талентованог режисера све мање уклапа у профил разоткривеног света уметности, науке и културе а све више у свет тајне, и делимично откривених. Могли би смо готово са сигурношћу рећи да је тајновитост о којој причамо прикривени циљ филмова Андреја Звјагинцева, неми револт према бруталности савремене филмске уметности која све мора да објасни, разоткрије, подсети, оголи или на тај начин и увреди посматраче, који после одгледаног филма осе-

ћају више празнину него духовно испуњење стваралачким. Звјагинцев жели да публику остави насамо са филмом без сувишних режисерских коментара. Колико ли је овакав став далеко од савремених дигиталних видео издања у којима постоје паралелни коментари креатора и актера филма „иза сцене“.

Стваралаштво Звјагинцева је очигледно условљено руском школом кинематографије, понејвише Андрејем Тарковским. Није беззначајан, међутим, велики утицај Антонионија, Бресона, Бергмана и Поланског (*Нож у води*). Андреј Звјагинцев је и поред тога оригиналан стваралац, његови филмови, ако то није претерано смело рећи, филмови су тиштине и слика. Он у сваком новом кадру, проналази нову со, ослања се на искуство претходника и филмских класика. Пролазак аутомобила крај дрвета на почетку и крају *Изинансиве* доћарава Дрво као симбол наде и живота из *Жртве* Андреја Тарковског. Звјагинцев оживљава чувене слике: завршна сцена *Изинансиве* где

жене слободно ради у пољу, варијација је на тему Питера Бројгела *Жеђа*; почетне (отац у кревету) и завршне сцене (отац у чамцу) *Повраћа* неодољиво подсећају на слику *Оилакивање Христа* Андреје Мантење. Посебно је упечатљива сцена *Изина*, где деције руке склапају мозаик *Блајвеси* Леонарда Да Винчија – заједно са поменутима, иста представља својеврстан омаж сна Робера Бресона о стварању филма као вечно свежег сликарског платна.

Сусрет са оцем у *Повраћу* и прва вечера са њим, где отац инсистира да се деци сипа мало вина, неодољиво подсећа на догађаје из Еванђеља. Тајновитост оца наглашена је у дијалогу Ивана и Андреја исте вечери пре спавања: „Мама је рекла да је пилот. – Није пилот, знаш како изгледају пилоти. – Одакле је дошао? – Само је дошао. – Срећан сам“. Читав филм је игра сумње млађег сина Ивана (ко је отац и зашто је дошао) и чисте вере старијег, Андреја, који прихвати очеву вољу без коле-

СВЕТ КЊИГЕ

Предавања Флоровског о византијским подвижничким оцима

[Г. Флоровски, Византијски аскетски оци и духовници, Бд. Отчник, Београд 2009]

Почетком тридесетих година двадесетог века, тада на почетку своје богословске каријере, отац Георгије В. Флоровски објављује своја предавања из патрологије, одржана на академији Св. Сергеја у Паризу. Сиромаштво, које ће га пратити читавог живота, онемогућава га да предавања објави у целини. Скраћује текст, а уклоњена места маркира са '...'. Появљују се само два тома: *Восишочные Ошцы IV в.* (1931) и *Византийские Ошцы V-VIII в.* (1933). Читав рукопис бива архивиран, са намером да се у потпуности објави када се за то стекну услови.

Наредне четири деценије, упркос светској слави, не успева да објави првобитно написан текст. Чак и чињеница да су две књиге предавања постале класици у патрологији, и то не само у православном свету, не резултира публиковањем читавог текста. То ће се догодити тек након смрти о. Георгија: рукопис ће бити припремљен за штампу септембра 1978; Флоровски

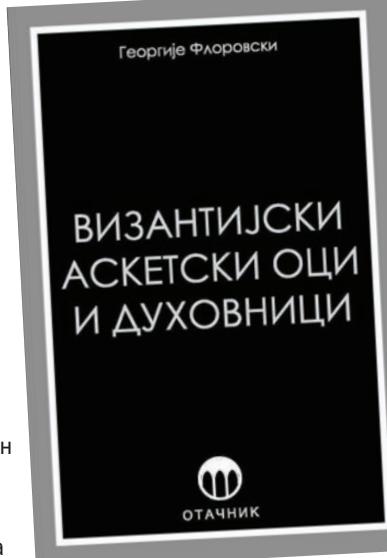
умира августа 1979, а књиге ће се појавити 1987. године (у његовим сабраним делима). Предавања која су првобитно одржана и штампана на руском, сада се ревидирана и допуњена појављују на енглеском језику, а ранијој верзији текста су додате и неке касније студије о. Георгија; читав материјал је штампан у четири тома: *Eastern Fathers of the Fourth Century* (*Collected Works*, Vol. 7); *Byzantine Fathers of the Fifth Century* (*ibid.*, Vol. 8); *Byzantine Fathers of the Sixth to Eight Centuries* (*ibid.*, Vol. 9); *Byzantine Ascetic and Spiritual Fathers* (*ibid.*, Vol. 10). У издању Богословског друштва „Отчник“, појавио се превод четвртог тома који је посвећен византијским оцима-подвижницима. У односу на прво руско издање, ова верзија текста садржи и критичке осврте на новије радове који су се бавили овом тематиком (најзначајнија је критика ставова Андреаса Нигрена), као и два прилога: „Подвижнички

ки идеал и Нови завет“ и „Противљење подвижништву и монаштву“. Након позива С. Булгакова, Флоровски двадесетих година долази у Париз и на светосергејевској академији преузима катедру за патрологију. Тада отпочиње предано истраживање патристичких извора, изучава и грчку палеографију како би што темељније ишчитавао отачке текстове. По сопственом сведочанству, сате проводи над отачким књигама, док секундарну литературу узима у обзир накнадно, како би дослед-

није излагао учења отаца. Када се почеве бавити патрологијом, дакле између два светска рата, већ су била јасно формирана две приступа. Први – историјски, био је веома популаран на Западу (најпознатији представник је Квастен [Johannes Quasten]), у начелу, отачу традицију третира као историју (хришћанске) књижевности. Крајем деветнаестог века се у патрологији појављује и други правац, назван *Dogmengeschicht*.

htе, који акценат са самих писаца помера на њихових учења. Георгије Флоровски и у књизи *Византијски аскетски оци и духовници*, као и у осталим патролошким истраживањима, врши синтезу два поменута метода, одн. користи историјско-богословску методу. Она је, узгред буди речено, била већ заступљена код неких претежно руских историчара и богослова, у првом реду, В. Болотова, А. Брилијантова, С. Епифановича, И. В. Попова и др. Анализа развоја аскетског богословља у Византији, коју је реализовао о. Георгије Флоровски, разоткрива све путеве и странпутнице којима се кретало православно подвижничко мишљење у првом периоду своје историје. И што је још важније, подсећа да је хришћанство не само богослужбена већ и подвижничка религија, тј. да је пут који води ка обожењу литургијско-подвижнички.

Бл. П.

Роман Симона Ј. Туркића: Невидљиво путовање 1 и 2

Роман Невидљиво Џуђо-
вање 1 и 2 из самог
наслова јасно указују да
је тематски подељен у
два дела. Протонамје-
сник Симон Ј. Туркић
читаоцу на првим стра-
нама дела наговештава
да је пред њим оригинал-
нан богословско-фи-
лософски роман, који
истражује хришћанску
етику и педагогију, а
затим задире и у мно-
ге дормате Право-
славне Цркве, уз
рефлексије о отуђе-
ности, супарништву,
отпадништву и
љубави.

Роман је универзалан и свевремен јер
говори о оним моралним дилемама
у вези са вером, светом, човеком које су интригирале чове-
чанство од палог Адама до данас.

У роману је описана духовна драма двојице главних јунака Шпире и Јовиће. Први је јунак првог дела, а други главни јунак другог дела, али њих двојица и приче о њима нису самосталне, већ су кохерентне и врло експресивно се пре-
плићу, указујући на таленат писца да пажњу читаоца одржи до самог kraja путовања. Мисли и дилеме двојице главних јунака аутор лепо уобличава користећи двојицу резонера - у првом делу то је Уча, сеоски учитељ; а у другом Свештеник. Отац Симон узима ову двојицу како би још једном истакао да је у традиционалним српским срединама народ увек слушао свештенике и учитеље. Неминовност борбе између добра и зла у овом животу описана је врло софистицирано уз наглашени духовни моменат, проживљен од стране аутора. Искуственост духовних недоумица и трагања за Богом наглашена је у грађењу свих ликова у овом роману. Највећа слобода која је дата човеку јесте слобода од Бога. Једна од најбољих сцена у целокупној светској књижевно-
сти јесте она из романа великог Достојевског Браћа Карама-
зови када се Велики Инквизитор обраћа Христу. О чему они разговарају?! Управо о тој од Бога нам датој слободи. Велики Инквизитор доводи у питање људску духовну снагу у тој од Бога добијеној великој слободи. Кроз ову секвенцу у којој се на специфичан начин критикује папизам, Достојевски стаје у одбрану православног поимања људске богологије и из ње проистекле људске слободе. Такву слободу ће о. Симон Туркић бранити до kraja свог романа, показујући, с једне стране, сву њену тегобност и муку која се ограничила са границама људске издржљивости, али, с друге стране, у пуном светлу сву њену величину и кроз Лик Христов радост Откривања тајне света и тајне човека. О. Симон Туркић неколико пута експлицитно наводи Ивана Карамазова и његово искуствено проналажења Христа кроз искрено покајање и смирење. Борба са јагном - ћаволом описана током целог романа на начин светогорских монаха који се свакодневно боре са искушењима. Победа над светом и јагном описана је у последњем поглављу, та победа је живот у Христу, Света Литургија, предокус Царства Небеског. На тај начин, о. Симон методологијом врсног катихете и педагога доводи читаоца до сврхе живота сваког човека - то су крштење и учествовање у Светој Литургији.

Роман Невидљиво путовање 1 и 2 показује утврђеност у вери и богословску ученост о. Симона Ј. Туркића, који је

имао талента да дормате поједностави како би сваком читаоцу били приљежни, а да говори о великом егзистенцијалним истинама користећи педагогију и катихезе Православне Цркве. Аутор је успео да све читаоце поведе на невидљиво путовање у Царство Небеско, чувајући и ону стоту овцу...

Ђакон mr Ивица Чаировић

Западни теолог о развоју теолошке мисли у српској и бугарској књижевној традицији

Герхард Подскалски: *Средњовековна шеолошка књижев-
носу ју Бугарској и Србији (869-1459)*, Православни богослов-
ски факултет Универзитета у Београду, Институт за теоло-
шка истраживања, Београд 2010, 686 стр.

Ова књига представља још један велики издавачки и прево-
дилачки подухват Института за теолошка истраживања при
Православном богословском факултету у Београду. Аутор ове
књиге је иначе познати немачки професор црквене
историје и источно-хришћанске теологије (византијске и
словенске) на Философско-богословском факултету Свети
Ђорђе у Франкфурту на Мајни. Рођен је 1937. године, тренут-
но је у пензији и живи у старачком дому *Caritas-Altenzen-
trum St. Josef-Elisabeth* у Келну. У овој књизи Подскалски
излаже преглед српске и бугарске књижевности у периоду
од пет векова. Због међусобне везе ова два народа и
других близиности из угla из којег је гледао Под-
скалски, јавио се повод за
остварењем ове студије у
којој је обухваћена њихо-
ва књижевност.

Сваки важнији податак,
наведени писац, или друга
историјска личност, про-
праћени су упућивањем на
исцрпну библиографску
графу која се налази у
фуснотама. У књизи се нала-
зи 2309 библиографских
напомена. Врло су ретке
фусноте у којима је наведена
само једна библиографска
јединица. Оно што пада у очи
је то што у прилично мери
недостају радови српских
медиевалиста у последњих
двадесетак година, чиме је
ускраћена актуелност најно-
вијих резултата из поједињих области које су могле бити од
важности за ову књигу.

Треба да се зна да је ова књига првенствено написана за
западну научну публику, којој су релевантни словенски
језици непознати. Аутор је због тога код сваког изворног
словенског текста приложио и делимичне преводе на
најважније западноевропске језике. Оно што може да
нам буде неуobičajeno приликом читања ове књиге,
углавном се базира на обухватнијем начину посматрања
ове проблематике, западно оријентисаног византолога,
словисте и теолога али то је управо због тога што аутор
жeli да познаваоцу западноевропског средњег века
приближи сасвим другачији културно-историјски развој
Јужних Словена у средњем веку. Књигу је као шта сам
аутор каже посветио „обојици националних светитеља
Бугарске и Србије, светим монасима Јовану Рилском и
Сави Немањићу, који су из свог повременог пустињачког
живота црпели снагу духовног вођства за своје народе“.

Ђакон mr Ненад Игризовић

СРЕДЊОВЕКОВНА ТЕОЛОШКА КЊИЖЕВНОСТ
У БУГАРСКОЈ И СРБИЈИ (865-1459)

Герхард Подскалски

Институт за теолошка истраживања

СВЕТ КЊИГЕ

Љиљана Шево: Српско зидно сликарство 18. вијека у византијској традицији

Art print, Бања Лука, 2010.

Непуну деценију после успешно одбране докторске дисертације на Филозофском факултету у Београду, Љиљана Шево, историчарка уметности и професорка Универзитета у Бања Луци, понудила је читалачкој публици јединствену студију о зидном сликарству 18. века. Већ афирмисана као писац неколико књига које се баве превасходним црквеним сликарством и споменичком баштином, овај рад ауторке је наменила, пре свега, истраживачима специјализованим за византијску уметност и средњовековно зидно сликарство. У богатој српској историји стиче се

утисак да је 18. век недовољно истражен и запостављен. Разлог за такав однос истраживача, поједини историчари виде у чињеници да то није време узлета и сјаја српске државе, већ напротив, доба тешких искушења и борби за елементарно очување националног бића. У тој политичкој комплексној епохи сликарство је, уз усмену народну књижевност, имало улогу заштите и неговања националне свести. После пада немањићке државе, упркос краткотрајним узлетима, Стефан Лазаревић и Бранковићи нису могли зауставити стрмоглави крах нације, начет косовским поразом. Политички савладан и сломљен, економски скршен и изнурен, српски народ се нашао насељен и распострањен на северу од мађарских и румунских области, до северне Грчке, југоисточне Албаније и Боке Которске на југу. Српски

етнос задржао се на западу до Купе, Корана и Зрмање, а на истоку, у регијама тадашње Русије насељено су више од стотину хиљада прогнаних емиграната, који су се утопили у руски просторни и вишенационални културни океан.

Окруженим различитим цивилизацијама, католичанством на западу под аустроугарском и млетачком влашћу, а исламом и отоманском империјом на својој територији и на истоку, Србима је преостало да свој идентитет грчевито чувају у, већ вековима, заборављеној византијској традицији, покушавајући да се не заборави, већ обогати и прошири сопствена култура као препознатљиви знак опстанка.

Да би такав политички и културни простор приближила савременом читаоцу, ауторка је обавила теренска истраживања, што је подразумевало обилазак, детаљно и опсежно упознавање са споменичком баштином на широком простору на северу од Мађарске и Румуније до Боке Которске, Херцеговине, Црне Горе, северне Грчке, југоисточне Албаније и Хиландара на југу. Прецизно су и у таччине описана 32 споменика зидног сликарства, пропраћена одговарајућим фотографијама. Иако из познатих разлога није лично походила Хиландар (женама није дозвољен приступ светогорским светињама), за потребе своје студије, Љиљана Шево је, на основу богате литературе, овај простор обухватила са девет цркава, испосница и лукнетом главног прилаза.

Ауторка је у Србији темељито прегледала и описала манастире и цркве Раваницу, Драчу код Крагујевца, Манасију и

Враћевшницу, у Војводини Војловицу код Панчева, Крушедол, Месић код Вршца, Ириг и Модош код Јаше Томића, на Космету цркву у Црепуљи код Зубиног Потока. Места њених истраживања у Црној Гори били су цркве и манастири Острог, Дуга у кањону Мораче и Никшић, у Боки Которској Мркова и Пелиново, а у Херцеговини Добрићево код Билеће. Ради свеобухватности теме, Љиљана Шево је у Румунији посетила и обрадила манастире Ходош код Арада, Бездин и Шемљуг у Банату, а у Мађарској цркве у Стоном Београду (Секешфехервар) и Српском Ковину (Raczkeve).

Свој опсежан рад (433 странице текста са фотографијама), ауторка је методолошки поделила на више поглавља, која, свако за себе, могу представљати систематичну и самосталну целину. Студија почиње хронолошким навођењем аутора и дела који су се до сада бавили изучавањем српског зидног сликарства, и наставља са историјским приликама у којима су, и под којим условима, настала та дела. Стручни део је обрађен кроз програм, распоред и иконографију зидних слика. Аналитички је и зналачки разрађено стваралаштво поједињих зографа, сликарских радионица и стилских одлика тадашњих мајстора. Међу њима се спомињу Димитрије даскал, зограф Атанасије, мајstor Теодор, браћа Константин и Атанас из Корче, зограф Андреј, његов син Андреј Андрејевић, сликари Петар и Јован, Недељко и Шербан Поповић, Василије Ђакон, али и бројни, неидентификовани мајстори, припадници различитих сликарских радионица и стилова. Посебан део посвећен је тематском опису садржаја – 32 обухваћена споменика. На крају књиге је опшiran сумарни преглед на енглеском језику, општи и иконографски регистар и попис коришћене изабране библиографије. С каквом је обзирношћу професорка Шево радила своју књигу, сведочи чак 1298 фунснота на 215 страница текста! Фунсноте често представљају додатак тексту који илустративно појашњава одређену тврђњу или је у компаративној функцији, и читаоцу засебно и одвојено приближава ауторски став

у односу на претходна размишљања и сазнања других писаца. За илustrацију поједињих стручних описа и теза, послужила је 101 фотографија, од чега су 35 снимци у колору, који су, истовремено, допринели лепоти књиге и општем утиску.

Љиљана Шево пише јасно, језгриво, читљивим стилом. Она на поучан начин, утемељен на опсежном истраживању и уз коришћење компаративне литературе, прегледно и лагано води читаоца кроз простор и време.

После пажљивог ишчитавања њене књиге, српски 18. век биће сликовито ближи чак и лајцима који слабо знају историју, црквену повест и сликарство. Ово је посебно важно због тога што се све више народа враћа Цркви и религији, а врло мало се зна о њеној историји и значају који је вековима имала. Књига јебитан уџбеник за разумевање богатства тематских и стилских циклуса јеванђељске приче, поједињих светитељских ликова, циклуса и тема које су обрађене на зидовима православних светилишта, а које обичан, прост народ, слабо или скоро никако не познаје. У том смислу, Љиљана Шево детаљно пише о српским сликарима у областима под турском влашћу, зографима из северне Грчке и југоисточне Албаније у Хиландару, о мајсторима са југа Балкана који су одани византијској традицији у Србији, али и о зографима под утицајем сликарства епохе Бранковеану, грчким сликарима у Срему и Банату и москопольским сликарима у средњој Угарској. Посебно су обрађене сличности и разлике у пет целина српског живописа из 18. века.

Миша Тодоровић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

У Москви

Свети Архијерејски Сабор РПЦ завршио своје заседање

У Москви је 4. фебруара завршено заседање Светог Архијерејског Сабора Руске Православне Цркве. Сабор је трајао три дана. Размештана су бројна питања и проблеми који узнемирају православне вернике данас. Руски архијереји су на Сабор РПЦ допутовали из 22 земље, али представљају још ширу руску заједницу, која је присутна у преко 60 земаља широм света.

Основне теме Сабора су обухватале канонска питања и узајамне односе између Цркве и друштва. Дискутовало се о изменама Устава РПЦ, о организовању друштвених и милосрдних делатности... Документ под називом „О мерама у очувању успомене на новомученике, исповеднике и све невино пострадале од безбожника у годинама прогањања“ усвојен је ради учвршћивања историјског сећања. Усвајање другог документа – „О животу и проблемима малобројних аутохтоних народа“ – усмерено је на духовну подршку малим етничким народима: њиме се предвиђају различите мере, од образовних програма до изградње храмова у удаљеним селима и насељима. Сабор је усвојио и документ о рукополагању целибатних клирика, који нису ни у браку ни под монашким заветом.

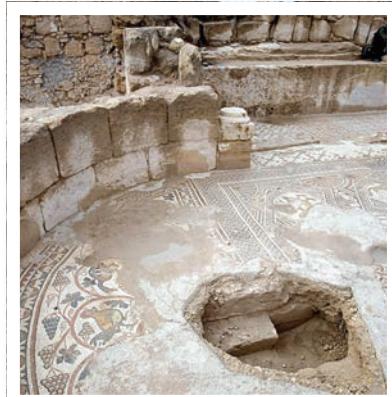
Рад Сабора је обухватио и тему могућности учешћа свештенства у политичком животу, као и тему односа Цркве према намерном богохуљењу и клевети. Посебна пажња је усмерена на решавање унутарцрквених раскола. Та тема је данас актуелнија за Украјину, где траје вишеструкцији црквени раскол. Митрополит Владимир, првојерарх Украјинске Православне Цркве, обратио се Сабору изложивши проблеме пред којима се УПЦ налази данас, борећи се да савлада црквени раскол. Питање црквеног раскола је Христова рана на телу Цркве, и она тражи своје лечење. Међутим, оно не може да буде ужурбано ни исхитрено.

Сви документи усвојени на Архијерејском Сабору РПЦ веома су актуелни и за циљ имају решавање савремених црквених проблема. Они немају значај само за Цркву у Русији, већ и за руске православне заједнице широм света. Почев од 2007. године, после уједињења Руске Православне Цркве и Руске

Заграничне Цркве, број православних парохија Московске Патријаршије се знатно увећао. Многе православне заједнице, на пример оне у Сирији, Либану, Јордану, Палестини, које су дуго биле ван општења са Московском Патријаршијом, добиле су јасне препоруке на који начин да наставе своје служење у нехришћанским земљама. Свети Архијерејски Сабор РПЦ се Посланицом у којој су сажети закључци заседања обратио свом клиру, монаштву и свом верном народу Руске Православне Цркве.

Света Земља

У Јерусалиму откривена црква стара 1500 година

Израелски археолози су у Јудејским брдима пронашли рановизантијску цркву старију 1500 година. Ова мала базилика је украсена пажљиво израђеним мозаиком на којем су представљене лисице, лавови, рибе и паунови.

Амир Ганор из израелског Института за старине рекао је да се ради о једном од најлепших мозаика откриених у Израелу у последњих неколико година. „Ово је јединствено откриће како по вештини израде тако и по степену очуваности“, изјавио је он. Ископавања на овој локацији су почела у децембру; премда је у почетку изгледало да се ради о синагоги, убрзо је откривено камење са уклесаним крстовима, те је закључено да се инспирисају цркви. Установљено је и да је ова црква изграђена на темељима грађевине која је још око 500 година старија. У стени испод цркве се налази мрежа тунела за које археолози верују да су их користили јеврејски побуњеници приликом борби са римском војском.

Ова црква ће бити поново прекривена земљом како би остала очувана, док не буду обезбеђена средства да се она даље проучи и заштити.

У Румунији

Почиње изградња највеће цркве на Балкану

Румунска Православна Црква намерава да у Букурешту изгради 120 метара високу Саборну цркву. Радови на овој цркви треба да почну ове године, а проценjuје се да ће укупна вредност радова бити око 400 милиона евра. Саборна црква ће бити највиша у југоисточној Европи и надмашиће цркву св. Петра и Павла у Мостару, чија је висина 107 метара. Завршетак радова је планиран за 2013. годину.

Кипар

Нова иницијатива за решавање кризе

Архиепископ Кипра, Г. Хризостом, састао се 8. фебруара са надбискупом Дезмондом Тутуом, добитником Нобелове награде за мир и једном од кључних личности у борби против апартејда. Архиепископ Хризостом је познатом нобеловцу представио проблеме пред којима се налазе Кипарска Црква и народ. Мировни активиста Туту се захвалио на пријему, похваливши напоре кипарског архиепископа и изразивши своју забринутост за будућност Кипра.

У Ватикану

Папа примио чланове древноправославно- римокатоличке комисије

Крајем јануара папа је примио тридесет чланова Удружене међународне комисије за богословски дијалог између Римокатоличке Цркве и Древноисточних Православних Цркава, основане 2003. године, као резултат иницијативе црквених власти дрвеноисточних Цркава и Папског савета за промовисање

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

хришћанског јединства.

Исход прве фазе дијалога, која је трајала од 2003. до 2009. године, био је заједнички текст под називом „Природа, уређење и мисија Цркве“. У другој фази се комисија са историјске тачке гледишта осврнула на начине на које су цркве током векова изражавале своје заједништво. Предвиђено је да током овог састанка чланови комисије продубе своје проучавање заједнице међу црквама до средине петог века као и улоге монаштва у животу ране Цркве.

„Многи од вас долазе из области у којима се хришћани и њихове заједнице сочавају са искушењима и потешкоћама које су извор забринутости свих нас. Сви хришћани треба да делују у међусобном прихватању и поверењу, како би служили миру и правди“, закључио је папа Бенедикт XVI у свом обраћању овој комисији.

Именован папски делегат за Косово

У Ватикану је 10. фебруара за папског нунција за Словенију и апостолског делегата за Косово именован надбискуп Јулијус Јанус. Он је рођен у Польској, докторирао је у Риму и говори 11 језика. За свештеника је рукоположен у Кракову 1967. године а за бискупа 1995. године. Био је папин изасланик у Мозамбiku и Руанди, а од 2003. године папин нунциј у Мађарској.

У званичном саопштењу се каже да „треба истаћи како постављање апостолског делегата има строго унутарцрквени карактер, потпуно раздвојен од юрисдикцијских и територијалних питања као и било којих других питања која су у вези са дипломатском активношћу Свете Столице“. Иначе, титула апостолског делегата је титула коју носи представник Ватикана у земљама са којом Света Столица нема дипломатске односе.

Англиканско-римокатолички дијалог улази у нову фазу

Англиканско-римокатоличка међународна комисија (ARCIC) улази у нову фазу дијалога састанком заказаним за период између 17. и 27. маја.

У саопштењу Папског савета за промовисање хришћанског јединства се наводи да се ова нова фаза дијалога одржава по налогу папе Бенедикта XVI и кантеберијског надбискупа Рована Вилијамса, издатог на њиховом састанку одржаном у новембру 2009. године. Први састанак ће бити одржан у манастиру Босе у северној Италији.

У саопштењу се још наводи да ће задатак треће фазе овог дијалога бити да се размотре основна питања у вези са темом Цркве као заједнице – локалне и васе-

љенске, и „на који начин у заједници локалне и васељенска Црква може да распозна исправно етичко учење“. Додаје се и да су ове међусобно повезане теме произтекле из заједничке декларације папе и надбискупа кантеберијског. Састанком ће председавати надбискуп Бернард Лонгли из Бирмингема и англикански надбискуп Дејвид Моксон из новозеландских дијецеза. Овај званични дијалог се под покровитељством Папског савета и Савета за јединство, веру и поредак англиканске заједнице одржава већ 40 година.

У Женеви

Светски Савез Цркава организује изложбу текстила

У седишту Светског Савеза Цркава у Женеви, од 16. фебруара до 18. марта ће трајати међународна изложба текстила. Ова изложба треба да представи различите земље и различите културе, и тако послужи као увод и најава за Међународну екуменску мировну скупштину, која би требало да се одржи на Јамајци, у граду Кингстону, од 16. до 25. маја ове године.

У Витлејему

Палестинци траже да црква Рођења Христовог добије статус светске баштине

Црква Рођења Христовог је изграђена пре 1700 година на месту за које се верује да је место Христовог рођења. Она се данас налази у области Западне обале која је под израелском окупацијом. Ово је први пут да је поднесен захтев да ова црква добије статус светске баштине који Унеско додељује местима која су „од изузетног значаја за човечанство“.

Палестински министар за туризам и стварне, Колоуд Даибе (Khaloud Daibes) је изјавио: „Овај корак је само делић нашег плана да окончамо окупацију и да изградимо институције државе Палестине“.

Црква Гроба Христовог у старом граду у Јерусалиму ужива статус светске баштине под заштитом Унеска већ тридесет година, али Црква Рођења Христовог се не налази на овом списку јер Палестина није призната држава.

Сваке године милиони ходочасника посете ове две цркве, док се само у 2011. години очекује да ће цркву Рођења Христовог посетити два милиона људи.

Према речима градоначелника Витлејема, Виктора Батерсеха (Victor Baterseh),

„место где је рођен Исус Христос је

место које је од највећег значаја за светску културу. И одатле је свету Кнез Мира донео поруку мира и светlosti“.

На Принстону

Симпозион у част о. Георгија Флоровског

На Универзитету у Принстону је у организацији Православног богословског друштва „Отац Георгије Флоровски“ 11. и 12. фебруара одржан богословски симпозион у част о. Георгија Флоровског, под називом „О крсном дрвету: отачко учење о искупљењу“.

Учествовали су бројни уважени богослови, између осталих о. Џон Антони Макгакин, о. Џон Бер, др А. Торанс, некадашњи ученик о. Георгија о. Г. Драгас и други.

У Њујорку

Предавање у част о. А. Шмемана

Митрополит Иларион Алфејев је 5. фебруара на Богословској академији св. Владимира у Њујорку одржао традиционално годишње предавање у спомен протојереја Александра Шмемана. Његово предавање је 28. по реду, и може се послушати на интернет-радију <http://ancientfaith.com>. Тема предавања је била место иконе у Православној Цркви.

Два дана касније, хиљаде људи сеслило у цркву св. Апостола Петра и Павла у Њујорку, како би чуло „Пасију по Матеју“ коју је компоновао митрополит Иларион.

М.Лејшровић

У Нишу

Седница Епархијског савета

У Нишу, у згради Епархијског двора, 10. фебруара одржана је седница Епархијског Савета Епархије нишке. Седницом је председавао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј у својству администрататора Нишке епархије. Претходног дана, 9. фебруара одржана је седница Епархијског Управног одбора коју је, такође, водио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј Константрано је, да је и поред огромне економске кризе, Нишка епархија 2010. годину завршила успешно и да се пословала у складу са црквеним законима. Учесници седнице су истакли велики допринос Његове Светости у остваривању постигнутог успеха. Без обзира на велике обавезе које Његова Светост има у обављању дужности Патријарха српског, он је кад је год могао, искористио прилику да дође у Нишку епархију да би освештао цркве чија је градња била завршена прошле године, или да би решио неки новонастали проблем. Једини део Епархије који, нажалост, не може да прати остали развијенији део, је онај дуж бугарске границе, где веома мали број становништва живи на великој територији, и где свештенци тешко обављају своју дужност. На седници је поднет и исцрпан извештај о спроведеној реституцији манастирских поседа Нишке епархије. Од 3700 хектара које је некадашња држава одузела Цркви, враћено је 3400. И још једна значајна тема - оснивање нове, Крушевачке епархије, о чему је одлука донета на јесенњем заседању Светог Архијерејског Сабора. На седници Епархијског савета донета је одлука о уступању два намесништва новонасталој Епархији, крушевачком и ражањском. Свјатејши Владика је пожелео да се настави и даље са богоугодним радом на њиви Господњој, и да се веза његова са народом овога краја никада неће прекинути.

У Новом Саду

Састанак Епископа бачког Иринеја и Председника Скупштине АП Војводине

Председник Скупштине АП Војводине г. Шандор Егереш примио је 2. фебруара 2011. године Његово Преосвештенство Епископа бачког Господина др Иринеја, са којим је разговарао о значају очувања и даљег неговања хармоничних односа и складног суживота свих националних и верских заједница

У Београду

Годишња скупштина ВДС

У Београду је 3. фебруара 2011. у свечаној сали Патријаршије одржана годишња скупштина Верског доброврornог старатељства Архиепископије београдско-карловачке. Скупштина је у име Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја присуствовао преосвештени владика Атанасије Ракита. У знак великог поштовања и љубави према недавно упоокојеном проти Љубодрагу Петровићу, дугогодишњем секретару ВДС-а Петар Петковић прочитао је молитву за оца Љубу. Владика Атанасије је рекао да је важно за Цркву да има организацију као што је ВДС. „Наше време има нова, другачија искушења као што су сиромаштво, незапосленост, болест и духовна и биолошка неплодност. На то би требало обратити пажњу и средства“, рекао је Епископ Атанасије. Секретар ВДС-а јереј Владимир Марковић је поднео исцрпан извештај о раду ВДС-а, за 2010. годину. У сваком од осам ресора радило се добровољно, самопрегорно и добро организовано. У години која је пред нама ВДС ће настојати да све активности редовно обавља и унапређује. Говорећи о плановима, јереј Владимир Марковић је рекао да ће се доручак за сиромашне уместо три пута, делити пет пута недељно и да ће тако и практично заживети идеја о црквено-народној кухињи.

• Мирослава Палић

у АП Војводини. Председник Егереш и Епископ бачки Иринеј сложили су се да партнери и пријатељски однос покрајинских институција и традиционалних Цркава, употпуњен заједничким активностима које могу да допринесу јачању поверења и толеранције, може снажно да допринесе складном суживоту у мултинационалној, мултиконфесионалној, вишејезичној и мултикултуралној средини каква је АП Војводина. „Један од стратешких приоритета у раду покрајинске администрације јесте очување традиционалног војвођанског миља, приближавање и јачање поверења између свих националних и верских заједница. Наш циљ јесте да превентивно делујемо на све проблеме и, уместо да тражимо разлике, тражимо и подупиримо оно што нас повезује. Промовисање таквих вредности јесте оно на чему треба да градимо нашу будућност“, нагласио је председник Егереш. Епископ бачки Иринеј истакао је да СПЦ негује складне односе и добру сарадњу са свим традиционалним Црквама и представницима верских заједница, засноване на међусобном поштовању и уважавању. „Наш заједнички циљ јесте очување грађанско-верског мира и разумевања, као и сарадња на свему што је добро и што је засновано на традиционалним хришћанским вредностима. И у сарадњи са Скупштином АП Војводине, то ће

бити наш императив“, рекао је Епископ бачки Иринеј. Председник Егереш и Епископ бачки Иринеј договорили су и наставак започете сарадње, као и њено проширење укључивањем представника и других традиционалних Цркава у АП Војводини.

• Кабинет Председника Скупштине АП Војводине
Влада Аутономне Покрајине Војводине

На Брезовици

Подељени пакетићи

Поклон-пакетићи, које су припремила деца из основних школа „Милош Црњански“ и „Ђорђе Натошевић“ у Новом Саду, подељени су у неколико основних школа у општини Штрпце. На прикупљању пакетића за децу са Косове и Метохије ангажовао се Катихетски одбор Епархије Бачке с благословом Џ. П. Епископа Иринеја, а нарочито вероучитељ Лазар Мајсторовић, Гордана Манојловић и Сања Павлица-Божовић. Поделу пакетића су с благословом Епископа Рашко-призренског Теодосија организовали протојереј-старафор Живојин Којић, јереј Александар Нашпалић и јереј Станиша Арсић, заједно са монасима из манастира Високи Дечани. Тако је, понајвише дарежљивошћу и трудом малишана из Новог Сада, деци Штрпца уприличена велика радост.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У Мостару

Посете дипломата

Епископ захумско-херцеговачки и при-морски господин Григорије је 3. фебруара 2011. године у Мостару, у одвојеним посјетима, примио њемачког амбасадора у БиХ господина Јоакима Шмита, отправника послова у америчкој амбасади у БиХ господина Џонатана Мура и турског конзула из Мостара господина Метина Ергина. Епископ је

дипломате упознао са проблемима и тешкоћама са којима се сусреће српски народ у долини Неретве, о плановима обнове светиња и живота српске православне црквене заједнице, те изразио добру вољу да се настави радити на обнови суживота са другим заједницама у граду на Неретви. Дипломате су биле истога мишљења да је повратак сједишта Епархије ЗХИП у Мостар значајан, не само за Мостар и Херцеговину, него за цијelu Босну и Херцеговину. Кроз одвојене разговоре још једном је наглашен значај обнове Саборне цркве у Мостару, а било је говора и о могућностима укључивања амбасада у саму обнову Саборне цркве.

Јереј Данило Боро

штентства умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Г. Атанасија на тему „Са апостолом Павлом кроз живот“ који ће трајати до Великог Поста. Поред великог броја вјерника, предавању су присуствовали и Преосвештеници Епископ захумско-херцеговачки Г. Григорије и Високопреподобна Игуманија манастира Ормилија, мати Никодимија, са сестринством, те свештенство и монаштво Епархије. Тонски запис предавања можете преузети са интернет презентације Православне Епархије захумско-херцеговачке. Епархија захумско-херцеговачка

У Швајцарској

Епископ обишао храмове

Његово Преосвештеноство Епископ средњоевропски Г. Константин посетио је парохију и црквену општину у Фрајбургу поводом прославе парохијске славе, Св. Саве, и служио Свету Архијерејску Литургију у тамошњем храму. Црквена општина и парохија у Фрајбургу основане су 2001. године, а има и филијално богослужбено место у Офенбургу. Процењује се да на територији фрајбуршке парохије живи око 3.000 верника СПЦ. Након посете Фрајбургу, Владика Константин је отпутовао за Цирих где је посетио храм Успења Пресвете Богородице и обишао радове на овом храму.

Молба за помоћ

Обнова конака у Гламочу

Општина Гламоч је у претходном рату била изложена великом ратним разарањима у којима су уништени многи објекти од значаја за живот становништва. Поред православне цркве у Гламочу, постоји парохијски дом који је потпуно девастиран и требало би га обновити. Желимо Вас замолити да размотрите могућност помоћи пројекту обнове парохијског дома, иначе прве парохијалне школе још из XIX вијека, у којој је рођен чувени оперски пијевач Мирољуб Чангаловић и која је својевремено служила као центар за културу Општине Гламоч. Управо крећемо са пројектом чији предрачун радова износи 300. 000,00 KM стога Вас молимо у складу са Вашим могућностима да нам изађете у сусрет и одобрите средства за реконструкцију наведеног објекта, што би било од великог значаја за повратнике српске националности у Гламочу.

UniCredit Bank a.d. Бања Лука рачун банке 551000-99999999-32
Црквена Општина Гламоч Гламоч РАЧУН:

Валута евро-29917006001
Валута USD-29917006002
Валута KM-5517102246392459

У Гњилану

Слава добротвора

Преподобни Јевтимије Велики, слава НВО „Дечја Радост“ из Гњилана свечано је прослављена Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Епископ Рашко-призренски Теодосије у Гњиланској саборној храму Св. Николаја Чудотворца. Епископ Теодосије је у Шилову код Гњилана присуствовао културно-уметничком програму који је припремила ова организација са децом из Шилова. Владика је изразио благодарност НВО „Дечја радост“ која годинама улаже значајне напоре на помоћ народу на Косову и Метохији, посебно малишанима.

У Врању

Седница Епархијског савета

У манастиру Свети Прохор Пчињски, 5. фебруара 2011. године, одржана је седница Епархијског савета Православне епархије врањске. Седницом је председавао Његово Преосвештеноство Епископ врањски Господин Пахомије, председник Епархијског савета, који је дао уводне напомене о данашњем раду Епархијског савета. Седници је присуствовало 15 чланова Епархијског савета (свештеника, монаха и световних лица) из целе Епархије врањске.

У Херцеговини

Посета монаха из Грчке

Епархија захумско-херцеговачка и при-морска је имала посебну радост, да први пут након повратка сједишта у Мостар, буде домаћин сестара из Манастира Ормилије са њиховом Игуманијом Мати Никодимиј, те јеромонахом Јевтимијем, сабратом Манастира Симонопетра са Свете Горе, који су у Мостар стigli заједно са Владиком Атанасијем и Игуманијом Манастира Петропавловог Мати Павлом. У Старој цркви у Мостару дочекао их је Епископ ЗХИП Григорије. Гости су потом уз пратњу обојице владика посетили рушевине Старе школе, иначе својевремено прве у БиХ, темеље обнављајуће Саборне Цркве у Мостару, Владичански двор, просторије ЦО Мостар те Стари град. Након заједничког ручка, услиједила је посјета Манастиру Житомислић.

Владика Атанасије:

Са апостолом Павлом кроз живот

У организацији Епархије захумско-херцеговачке и Црквене Општине Требиње, на празник Светог Антонија Великог, у Парохијском дому почео је циклус предавања Његовог Преосве-

У Вардишту

Изградња манастира

У порти женског манастира Вазнесења Господњег у Вардишту, код Вишеграда, у току је изградња манастирског конака. Одбор за изградњу конака отворио је, у сарадњи са Телекомом Српске, телефонски број код овог телеком опратора чијим ће позивањем сви људи добре воље моћи да помогну градњу конака. Сви који то желе моћи ће позивом на телефонски број 1434 да до краја фебруара издвоје једну конвертибилну марку за градњу манастирског конака. Овај женски манастир основан је 2008. године и у њему бораве две монахиње. Епархијски савјет Митрополије дабробосанске истакао је у Извештају о раду у прошлод години да је посебна пажња била усмјерена на стварање услова за монашки живот управо у женским манастирима Вазнесења Господњег у Вардишту и новооснованог Свете Тројице у Озрковићима код Сокоца и да ће то бити настављено и ове године.

Представници Међурелигијског вијећа БиХ осудили напад на храм Преображења Господњег у Сарајеву.

Представници Међурелигијског вијећа БиХ посетили су у сриједу, 2. фебруара, храм Преображења Господњег у општини Ново Сарајево, и том приликом осудили напад на овај храм који се десио у ноћи између 26. и 27. јануара, уочи великог српског празника Светог Саве.

Провала је откривена ујутро у 8.00 часова када су старјешина храма парох долачки протојереј-ставрофор Јадран Даниловић и вјерници дошли на Свету Литургију поводом празника Светог Саве.

Провалници су ушли у храм кроз прозор на сјеверној страни цркве, окренутој према улици, а потом су испретурали црквене ствари и прикупљену помоћ за пострадале у прошлогодишњим поплавама. Из храма није ништа отубено, али је изнесена икона Светог Саве у бакрорезу, и пошто је провалници, вјероватно, нису могли да разбиију, бацили су је на земљу у дијелу црквеног дворишта између храма и црквене сале. Провалници су разбили и прозор на црквеној сали која се налази уз храм, где су, такође, обавили преметачину, али нису ништа однijeli.

Парох Јадран поновио је да је посљедњи напад био 31. у посљедњих 10 година. Он је раније рекао да су се сви они десили за вријеме великих православних празника, попут Божића, Васкрса, Преображења итд. Према његовим ријечима, још нема повратне информације од полиције за посљедњи случај провале, јер она још нема доказа.

Начелник општине Ново Сарајево, Ненад Колцо, рекао је да је ова општина до сада направила расvjetu око хра-

У Манастиру Крки

Слава Богословије Света Три Јерарха

На празник великих васељенских учитеља и светитеља Света Три Јерарха: светог Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоустог (12.02.2011. г.), Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим и Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Г. Фотије служили су Свету Архијерејску Литургију у манастиру Крки уз саслужење свештениства и монаштва Архиепископије београдско-карловачке, Митрополија загребачко-љубљанске и дабробосанске, Епархија захумско-херцеговачке, зворничко-тузланске, браничевске, бихаћко-петровачке, сремске и аустралијско-новозеландске.

Епископ Фотије је у својој бесједи истакао значај и улогу коју су кроз историју имали ови јерарси и учитељи Цркве, јер су својим учењем сачували православну вјеру у њеном исконском облику неслеђеном од светих апостола.

Након Свете Литургије пререзан је славки колач и освећено славско жито, а потом је приређена славска академија у част школске славе. Овај дан је значајан јер богословија прославља јубилеј - десет година од своје послијератне обнове. Програм су приредили ученици богословије уз помоћ КУД-а „Крајина“ из Београда и КУД-а „Ђоко Патковић“ из Боботе. Светој Литургији и академији су уз остале многоbroјне госте присуствовали и подпредсједник Влада РХ г. Слободан Узелац, саборски заступник г. Ратко Гајица, предсједник „Просвјете“ из Загреба г. Чедомир Вишњић, начелник општине Кистање г. Слободан Рончевић и начелник општине Бискупија г. Дане Берић. По завршетку свечане академије за присутне госте приређена је трпеза љубави.

ма, како би случајеви провала били смањени, и најавио да ће до краја године, заједно са Управом Града Сарајево и Општином Нови Град бити реализован пројекат видео надзора на простору ових општина, који ће укључити и све вјерске објекте, чиме ће бити смањена могућност провала у њих.

Представник Исламске заједнице у БиХ Фикрет Пашановић осудио је провалу у храм и да је то чисти криминал који нема ништа заједничко са вјером: „Према Курану највећи злочинци су они који настоје да поруше вјерске објекте“ – истакао је Пашановић.

Представник Католичке цркве жупник Јосип Лебо рекао је да „сви требају радити да се овакве ствари не дешавају – родитељи се требају више предати одгоју, а ово је и питање одгројних уставова, школа, јачих казнених мјера, као и подршке казнено-поправним домовима“.

• Мишрополија дабробосанска

У Републици Српској

Помозимо Клисину

Благодарећи Телекому Српске, до 28. фебруара, позивом на број 1412 омогућићете наставак и довршење радова на манастирском саборном храму Свете Великомученице Марине, чије је проширење започето у априлу 2010. године. Због недостатка финансијских средстава радови су прекинути, а њихово поновно отпочињање очекује се већ првих дана пролећа. Позивамо све православне вјернике, пријатеље, поклонике и поштоваоце Манастира Клисина, да позивом на број 1412 овјековјече свој православни дух у грађевини наших срца, која ће трајати и када нас не буде.

У Карловцу

Светосавска академија

У Градском казалишту „Зорин дом“ одр-

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

жана је трећа по реду Светосавска академија у организацији карловачког Пододбора Српског културног друштва „Просвјета“. Светосавска академија, како је напоменуо предсједник карловачке „Просвјете“ Милан Јакшић има велики значај за српску националну мањину. Живот Св. Саве у десетминутном излагању изнио јеprotoјереј Српске православне цркве у Карловцу Славиша Симаковић док је свечану академију увелиично наступ Етно групе „Траг“ из Бања Луке.

У Бањалуци

Прслава Савиндана у Епархији бањолучкој

Празник Светитеља Саве свечано је прослављен, и ове године, у свима парохијама и манастирима бањолучке Епархије. На сам празник у свим храмовима је служена празнична Литургија након које су најмлађи парохијани похвалним пјесмицама величали оца аутокефалне Српске Цркве. Духовно славље је настављено у свим школама на територији бањолучке Епископије, где су парохијски свештенници, учитељи, наставници, ученици и родитељи, молитвом и културно-умјетничким програмом хвалили име светога Саве и присјећали се његовог значаја за наш род.

Најсвечаније је било у катедралном граду Епархије бањолучке где је Преосвештени Епископ Г. Јефрем у Саборном храму Христа Спаситеља уз саслужење свештенства и ђакона Епархије бањолучке служио свету архијереску Литургију.

Истог дана, у вечерњим сатима, у Банском двору је одржана Светосавска академија. На академији су присуствовали: Предсједник Народне скупштине Републике Српске Господин Игор Радојичић, Предсједник Владе РС Г. Александар Ђомбић, министар образовања и културе Г. Антон Касиповић, Градоначелник Бањалуке Г. Драгољуб Давидовић, Ректор Универзитета у Бањалуци, представници политичког и културног живота Републике Српске и мноштво народа.

Празничну бесједу о Светосављу је одржала превитер Драган Максимовић. У програму свечаности узели су учешће: Хор СПД Јединство из Бањалуке, Свештенички октет Епархије бањолучке, глумци Народног позоришта из Бањалуке и деца.

На свечаној академији присутнима се архипастирском бесједом обратио Преосвештени Владика Јефрем, који је говорио о значају светитеља Саве за наш народ.

Епископ Јефрем је позвао све окупљене да гледајући у лик светога Саве испуне павловску заповијест: „Угледајте се на мене као што се ја угледах на

Христа“, јер величина светога Саве извире искључиво из његове мјере угледања на Христа. Према његовим ријечима сви ми треба да се угледамо на светога Саву у: вјери, смирењу, послушности, жртви за друге, за Цркву и Земљу те свој народ.

Епархија бањолучка

У част српском просветитељу

У образовним установама у вуковарско-сремској области, свим храмовима Епархије осечко-пљеске и барањске и међу нашим Србима на истоку Хрватске прослављен је празник посвећен Светом Сави. Школска слава обележана је свечаним академијама, и часовима посвећеним делу највећег српског просветитеља.

Светосавска академија, централна прослава Савиндана у Епархији осечко-пљеској и барањској, одржана је у бискупској сали у Белом Манастиру у Барањи.

У поздравној речи Епископ Лукијан је говорио о значају Светога Саве а потом је благословио овај догађај. Светосавску беседу је одржао јереј Ненад Драгичевић, парох из Борова. Јереј Драгичевић је рекао да је мисонарски рад Светог Саве био непрестано служење за друге, уз стални труд да и последњег Србина сачува у вери svojih отаца. Тај рад и мисију Светог Саве наставила је и наша Епархија на овим просторима која ове године слави двадесет година од свога васпостављања.

„Ми смо чувари малобројних Срба, ово мало воде на длану, јер нас толико и мало још има на овим просторима“, рекао је отац Ненад у својој беседи. Учешће у Светосавској академији узељи су бројни учесници Светосавског програма, најмлађа група „Пчелице“ Српског културно уметничког друштва „Јован Лазић“ из Белог Манастира, рецитатори групе младих „Свети Стефан Дечански“ из Белог Манастира, а свој допринос певањем старог српског мелоса дала је Александра Вукадиновић, те хорови СПД „Јавор“ из Вуковара и свештенички хор Епархије осечко-пљеске и барањске под вођством протојереја-ставрофора Ратомира Петровића. Целовечерњи програм водио је песник Рајко Кнежевић.

• Проша П. Азај

У Словенији

Митрополит Јован у Цељу

У недељу 37 по Духовима, Митрополит загребачко-љубљански Господин Јован служио је свету Архијереску литургију у Цељу уз саслужење протојереја ставрофора Милана Дудуковића пароха цељског. У својој беседи Митрополит

Јован је говорио на тему прочитаног јеванђеља и о Светом Сави.

После заамвоне молитве освећено је славско жито и пресечен је славски колач а након тога, деца су припремила пригодан светосавски програм.

• Мишройолија зајребачко-љубљанска

У Тузли

У славу светитеља

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског Господина Василија, 5. фебруара је у Народном позоришту у Тузли одржана Светосавска академија. У препуној сали Народног позоришта Светосавска академија почела је молитвом „Оче наш“ и химном Светом Сави у извођењу хора „Његош“ из Тузле. Потом се присутнима обратио Преосвештени Владика Господин Василије поздравивши присутне. „Без Богословља, Христоса-вља и Светосавља за православни народ нема истинског и часног живљења. Светосавље је пут који оплемењује човјекову душу и грије је топлином божанске љубави“, истакао је Владика Василије. Писац Љиљана Хабјановић-Ђуровић одржала се слово о Светом Сави а потом је наступио хор свештеника архијерејског намјесништва бијељинског.

У Убу

Богомољачки сабор

Божијом благодаћу и заступништвом Преподобног Макарија Египатског, молитвено, свечано и са великим духовним радошћу прослављен је дан заштитника Православне народне хришћанске заједнице у Убу. Свету Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ Ваљевски Господин Милутин, уз саслуживање хиландарског јеромонаха Доситеја. На литургији је појао убски црквени хор, „Пресвета Богородица Тројеручица“. На крају Свете Литургије и надахнуте проповеди јеромонаха Доситеја, испред иконостаса изведен је прикладан рецитал ученика веронауке убске гимназије, Бранислав Петроње-

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

вић". Преосвећени владика Милутин, ову славу Православне народне хришћанске заједнице, прогласио је зимским сабором Богомољачког покрета. Том приликом се и обратио богомољцима, подсетивши нас на речи духовника ПНХЗ у Убу о. Милана Ристићевића, који је на питање владике Милутина шта је Богомољачки покрет и који је његов делокруг у Убу, одговорио да је то Црква у малом, мала Црква, тј. лице Цркве на подручју духовне надлежности убског храма.

У Београду

Предавање на Војној академији

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Викар патријархов Епископ хвостански Г. Атанасије посетио је Војну академију. Уприличен је сусрет са највишим представницима Војне академије и Гимназије. Владика Атанасије је рекао да је људима у Одбору велика част што сарађују са високоцењеним институцијама и часним људима који обављају изузетно поштоване дужности. Пред 100 кадета владика је одржао предавање на тему „Христов војник“ чиме је започет нови циклус популарних предавања према Споразуму о сарадњи.

У Берлину

Српски докторант

Одговорни уредник Информативне службе и потпредседник Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије средњоевропске, Тихомир Поповић, докторирао на трећем одељењу Филозофског факултета Хумболт Универзитета у Берлину. Осим свога рада за СПЦ, Тихомир Поповић је доцент на Факултетима за музику у Хановеру и Оснабрику. Пише за многе медије српског и немачког говорног подручја.

У Аустралији

Храмовна слава на Фареру

Парохија Светог Саве на Фареру у аустралијској престоници Канбери прославила је Светом Архијерејском Литургијом своју храмовну славу, првог српског Архиепископа Светог Саве. Преосвећени Владика Иринеј служио је на Фареру на дан славе, 27. јануара 2011. године, а саслуживали су му локални парох пречасни протонамесник Горан Ђеђез, високопречасни протојереј-ставрофор Илија Драгоса-

вљевић, протојереј Јаков Јовић и пре-часни ђакон Бранко Василић. Певао је новоосновани дечији хор који води вредна противница Елена а који је највише допринео да се присутни верни народ осећа као руски мисионари својевремено у цариградској Светој Софији, када „нису знали да ли су на небу или земљи“.

Након крстоходне литије око храма, Преосвећени Владика Иринеј пресекао је славски колач а после Литургије сви присутни прешли су у парохијски дом на заједнички ручак и трпезу љубави. Исте вечери у парохијском дому одржана је и Светосавска академија ове вредне парохије.

У Далмацији

Вандализам у Дрнишу

Дана 31.01.2011. године, парох дрнишки протојереј ставрофор Здравко Тепић затекао је проваљен храм Успенија Пресвете Богородице у Дрнишу. Улазна врата су обијена, а на унутрашњим зидовима храма су написани графити националистичког садржаја слово „У“ и писовке. Овај случај је пријављен полицији у Дрнишу која је обавијала увиђај.

Помоћ за обнову цркве у Кућанцима

**Кућанци су родно мјесто
Блаженопочившег
Патријарха српског Павла,
у коме је 1991. године
порушена парохијска црква.
Својим прилогом и уплатом
на жиро-рачуна помозите
радове на изградњи ове
цркве у којој је крштен наш
патријарх.**

Благословом
Његовог
Преосвештенства
Епископа славонског
Господина Саве
упућује се позив
за помоћ у обнови цркве
Светих Апостола Петра
и Павла у Кућанцима,
Епархија славонска.

Нови број жиро-рачуна:
СПЦ у РХ, Епархија славонска,
Епархијски управни одбор
Обnova храма у Кућанцима
Трг Бана Јелачића 16, 34550 Пакрац
Кунски: 2340009-1510459453
Девизни: HR40 2340 0091 5104 5945 3
Privredna banka Zagreb d.d
10000 Zagreb, Račkoga 6, Croatia
Swift Code: PBZGHR2X
**БРОЈ СТАРОГ ЖИРО-РАЧУНА
ВИШЕ НИЈЕ У УПОТРЕБИ.**

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Упонедељак, на Светог Григорија Богослова (7. фебруара / 25. јануара), престало је да куца племенито срце једног од највреднијих свештенослужитеља Београда, протојереја-старофора Петра З. Илића.

Петар Илић родио се 2. марта 1939. у селу Белмужевић, у околини Ваљева, од оца Златомира и мајке Слободанке (рођена Јефтић).

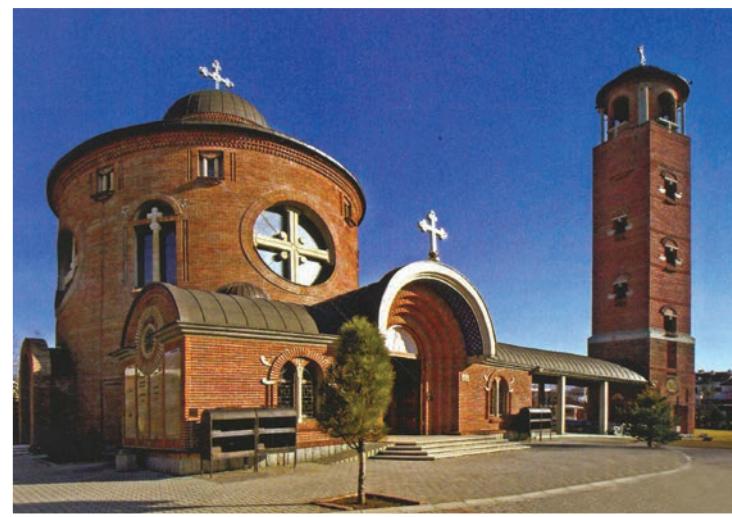
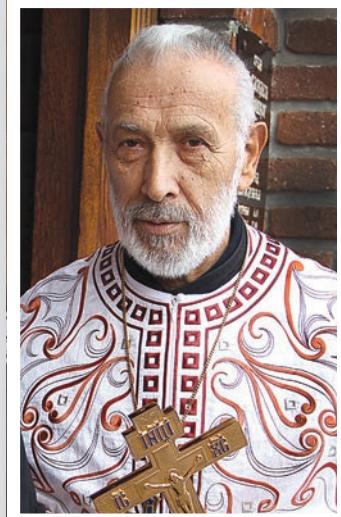
После завршене осмогодишње школе, отац Златомир шаље свог првенца у Богословију. Након пет година проведених на школовању Петар бива рукоположен (1962. године) од тадашњег Епископа шабачко-ваљевског Јована Велимировића у чин свештеника. Прву службу је имао у парохији Добри поток, при храму Успења Пресвете Богородице код Крупња. Приликом службовања обновља поменуту цркву – брвнару, као и парохијски дом. Својим радом, трудом и љубављу успева да одржи народ у вери и Цркви и у најтежим временима по православље у нашој земљи.

По повратку у Београд, верно службује у Богородичној цркви у Земуну и у цркви Светог Георгија на Старој Бежанији, где великим залагањем успева и да реновира овај Храм и да подигне парохијски дом у порти цркве.

Патријарх Герман га прима у клир Архиепископије београдско-карловачке на предлог викара Његове Светости Епископа Лаврентија, али се убрзо враћа у своју Епархију у место Звечак код Обреновца. И касније као парох у Бањи Ковиљачи, осим свештенослужбених обавеза, на себе преузима довршавање изградње цркве Светих Апостола Петра и Павла као и парохијског дома. Повратком у Београд, не престаје рад овог великог духовног неимара и градитеља. Службујући у Богородичној цркви у Земуну и у цркви Светог Георгија на Старој Бежанији, отац Пере успева да у потпуности реновира Храм на Старој Бежанији и изгради парохијски дом у порти ове цркве. Без посустајања, одмах се приhvата и следећег великог подухвата. На простору где 50-тих година прошлог века није постојао ниједан православни храм, на Новом Београду, започиње изградњу цркве Светог Василија Острошког на Бежанијској Коши, где подиже и велелепни парохијски дом. Иначе, новоподигнут храм се одликује и јединственим стилом у српској новијој сакралној архитектури, јер је изграђен у стилу древнохришћанских ротонди – цркви кружног облика. После овог здања, отац Петар подиже и гробљанску цркву Св. Апостола Томе на Новом Бежанијском гробљу. Његовим трудом отвара се и капела у Клиничком центру „Бежанијска

Протојереј – старофор Петар З. Илић (1939-2011)

коса". Сви ови богоугодини подвизи говоре о противним изузетним духовним способностима да окупи верне ради подизања поменутих цркава и дома. За све поменуте заслуге прота је одливан од стране Светог Архијерејског Синода орденом Светог Саве.

Заупокојену литургију протојереј-старофору Петру З. Илићу служио је Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, уз саслуживање Епископа рашко-призренског Теодосија и Владичке хвостанског Атанасија (Раките), викара Његове Светости, као и уз саслужење многих свештеника из Архијепископије београдско-карловачке и Епархија шабачке и ваљевске. Мноштво свештенства и духовне чељади блаженопочив-

шег проте Пере окупило се око његовог одра, тога дана.

На крају Литургије и опела пригодно слово одржао је Високопреосвећени Митрополит Амфилохије и потписник ових редова. На Топчидерском гробљу од њега су се оправстили прота Нећа са Чукарице и председник грађевинског одбора за изградњу цркве Св. Василија Острошког г. Душан Јајанчанин. Проту су испратили и његови најмилији пратици Милица са децом Бранком и Јасмином, унуцима и осталом родбином.

Прота Пере нека Господ подари дом у Вишњем Јерусалиму у векове векова. Амин.

● Протојереј-старофор Александар

Монахиња Харитина (Спасојевић)

Дана 8. јануара 2011. године, на празник Сабора Пресвете Богородице, а на навечерје Св. Арх. Стефана у 20 часова изненада се упокојила у Господу, и похитала Женику своме Христу, монахиња Харитина.

Монахиња Харитина је рођена у месту Угљевик код Бијељине, 7. јуна 1940. године од побожних и благочестивих родитеља Недељка и Јеле. Одраставши у побожној породици, беше учена молитви, посту, честитости, поштењу и раду. Када напуни 17 година спознаде своју веру и жељу да служи Господу у монашком чину, те одлази у манастир Нимник код Пожаревца, за својом сестром Видом, сада схи-игуманијом Анастасијом. Из манастира Нимник где је примила монашки постриг, прелази у манастир Грабовац код Обреновца, септембра месеца 1970. године са духовником, почившим архимандритом Дамаскином, и мати игуманијом Анастасијом. Грабовац налазе ујако пошем стању, где не штедећи ни мало себе у тешким и напорним радовима, од јутра до мрака, уз Божју помоћ, помоћ своје фамилије, пријатеља, и пар мештана, крећу у обнову манастира. Напоран рад и муке, утичу на њено физичко здравље, тако да задњих десетак година, срце попушта, и све са њим.

Диван је сада наш Грабовац, и све у њему, а лепе успомене на нашу монахињу Харитину, душу крпе, оптимизам дају, вера и љубав јачају.

Добра је монахиња била, гладног на хранила, тужног утешила, жедног напојила. Не штедећи себе, већ доста слабог здравља, са љубављу је припремала послужење за народ верни после Литургије да се послуже. Заиста је тако како кажу: „Наследници Царства Божјег постају који других ради себе забораве.“

Сахрањена је 11. јануара 2011. године у своме манастиру, у присуству Епископа ваљевског Господина Милутина, монаха и монахиња, свештеника и великог броја народа и својих сродника. Речи архимандрита Доситеја из манастира Гргетега, које ми је рекао док смо чекали да ковчег са телом монахиње Харитине закопају, видевши да се уздржавам од суза, јер за монаштвом се не плаче, остаће ми на уму до краја живота земаљског. „Не сме нико да ти забрани осим Господ, земља смо, емоције не треба уздржавати, филозофија не води у рај, него љубав води у рај. Господ је Лазара узео, па га вакрсао, опет га узео и тада је плакао.“

Вјечања памјат нашој доброј монахињи Харитини.

„Твоја јесам Спасе, спаси ме.“

Жељко Ђалић

(1940-2011)

Тако је Тадићев живот стао у 61. годину и много више у петнаестак књига поезије које су једна за другом срастале за песников интимни хабитус, по оној лозинци што је други песник исказао речима: „Изван речи ме нема.“ Од своје прве збирке стихова: „Присуства“ па до необјављене, збирке која је у штампи: „Ту сам, у тами“ сместио се: „Потукач“, „Погани језик“, „Незнан“, „Ђаволов друг“ који је писао: „Господе, унакази ме, Господе, смиљу се на ме.“

Тадићева уметност је у његовим религиозним песмама достигла висину молитве, драму личног тражења спаса, када је чин писања знатно више од мерила да ли је успело или не. Песник је упамћен по својој борби око сваке речи, по својој муци да именује (све док није нашао реч: „Потукач“ једна његова збирка је чекала без наслова, а са овом речју добила је страшну симболику Библијске приче о Каину и Авељу).

Песничка оса покрила је сав Тадићев свет, мотиве и теме песник је налазио свуда, своје безизлазне је: „прерађивао“ на сваком месту, и оно што је Никола Милошевић рекао у једној полемици за Басару, да: „Басара има магично својство да све чега се дотакне претвори у литературу,“ успевао је и Новица Тадић у својој поезији. Ево примера Тадићеве свеприсуности поезије:

Хришћанин у граду

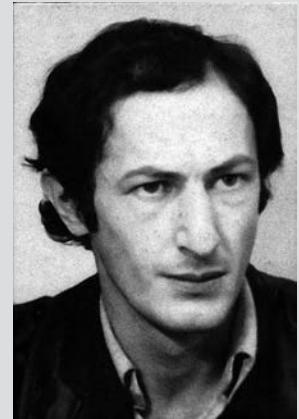
Падам и устајам. Као многи пролазим кроз ситно сито невоља, застајем на угловима улица, купујем и купљено продајем. Кад помислим на себе, убрзам корак, па се кришом прекрстим. Овде сам, на лудом тржишту носева. Пропаст сам своју припремио, ено је, долази.

За своје књиге Новица Тадић је добио књижевне награде „Меша Селимовић“, „Васко Попа“, „Милан Ракић“, „Жичка христовуља“ и друге, али је упамћен и када је пре неколико година одио да прими Десанкину награду и тада само рекао: „Време је да и код нас неко одбије једну награду“, и тако снажно ударио чаршију која је навикла да награде добијају они што имају више признања него својих написаних књига. Мало је ко протумачио тај Новичин гест као знак поштења и укуса ствараоца који по своме сензибилитету не припада ауторима којима Десанкина награда потврђује њихову поезију.

Како је само издржао песник пишући све боље и боље, и имајући све више и више прилике да остане свој, да себе види као убогог, очајног боготражатеља, а да се није узнео на прелестима почасти и славе?

У својој наслади писањем, у очуваном песничком дару који му је отварао аутентичне слике постојања, подвига и пада, верујемо да је залог којим се Новица Тадић одржао у мутним водама нашега времена.

Сирион Булатовић

Вечан спомен Радовану В. Стјепановићу

Преселио се у небеску Отаџбину наш брат Радован В. Стјепановић, син Мире и свештеника Вукашина.

За покој његове напаћене душе прилажу листу „Православље“ 3.000 динара Милутин, Борјана и Бисерка Косановић.

издање

DVD

КОСОВСКЕ СЛЕТНИЋЕ

Косово није само једна китка, један историјски догађај, ни само једна територија. Косово је испит из скетосакла и националне и керске скрети Срба. Манастири српске православне цркве склојни су једне историје и постојања једне нације. ТК логос имала је прилику да сними серијал посвећен најзначајнијим српским скретијама Косова и Метохије.

ЛОГОС
ТЕЛЕВИЗИЈА

www.logostv.org.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА ЛОГОС
ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ЖИЧКЕ

Тел/факс: (037) 717 370
моб: (062) 80 55 636

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841
MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
Инжењеринг
Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

www.atvbl.com

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
30. март - 02. април

ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
13 - 28. април

ХОДОЧАШЋЕ У ХИЛАНДАР
03 - 08. мај

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

ПРИНЦИП ПРЕС
11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

И ЗА 2011. НАЈБОЉИ ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК, ПЛАНЕР И КАЛЕНДАР!
С БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2011.

Православни
Подсетник и Планер
за наредну годину, у
осам верзија, са осам
највећих српских
крсних слава на
насловној страни.
Са кратким житијима
светих за сваки дан, духовним поукама,
простором за ваше забелешке. Лепо,
практично, поучно. Проверено!
Потражите за себе и дарујте пријатељима!

17,5x25 см, 400 страница

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите „Принцип Прес“!

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

ЕПАРХИЈА НИШКА

ПРОИЗВОДНИ ПРОГРАМ И ПРОЈЕКТИ

Производни Програм и Пројекти Епархије нишке има највећу понуду свих црквених артикала у Србији. Постоји и делује као црквена јединица више од десетине. Има капацитете који у потпуности могу да опреме храм и свештенство а због свог великог асортимана у могућностима смо да испунимо све захтеве! ППИП Епархије нишке је једина производна и дистрибутивна институција Српске Православне Цркве која нуди преко 5000 црквених производа.

ЕПАРХИЈА НИШКА,
ЕПИСКОПСКА 3,
18000 НИШ, Србија

Тел: +381 64 800 4334
+381 64 800 4333
+381 64 800 4345

Манастир Св. Роман,
37202 Ђунис, Србија
Тел: +381 37 867 211

www.spc-ppip.org
eparhijaniska@spc-ppip.org

Највећи избор свих црквених утвари у Србији

